

Välfärd

SCB

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Allt fler kvinnor utsatta för våld och hot

- 40-åringar mest skuldsatta
- 23 svenskar per kvadratkilometer
- 66 procent av 80-talistkvinnorna stödjer det rödgröna blocket

Nr 1
2009

UTANFÖR MITT FÖNSTER ser jag hur snön faller och lägger sig som vit bomull på trädens grenar. Snön kom just när barnen ska börja sin sportlovsvecka, så äntligen kan pulkan och skidorna få prövas. Det är inte bara snön som lyser upp, solen tittar fram en liten stund tidigare varje dag – vi går mot ljusare tider. Det gör vi varje år vid den här tiden, enligt almanackan, men frågan är hur ljus tiden är bildligt talat, med tanke på det som händer runt omkring oss: uppsägningar, nedläggningar, indragningar, nedskärningar med mera. Allt i spåret av den ekonomiska krisen.

Hur kommer välfärden att påverkas? Vilka grupper i samhället kommer att drabbas värre än andra och hur hårt kommer den att slå? Så småningom kommer vi att få se resultaten i statistiken och kan då följa och analysera krisens inverkan på olika grupper i samhället. Men det dröjer innan vi kommer så långt.

MED HJÄLP AV STATISTIK har man nu för första gången kunnat bekräfta det som vi så länge har sagt utan klara belegg, nämligen att gärningspersonen vid våldsbrott och hot om våld oftast är en man. I nästan tre fjärdedelar av alla så kallade våldsbrott i bostaden, var offret en kvinna och förövaren en man.

ANNA NYMAN SKRIVER i en artikel om barns fritid – vad de gör och hur olika det kan se ut om föräldrarna är födda i Sverige eller är födda i ett annat land. Fortsätt gärna läsningen till artikeln som Karin E Lundström har skrivit om resultaten då invandrare jämförs med svenskfödda personers situation inom flera områden.

JAG VILL OCKSÅ VARMT REKOMMENDERA läsningen av Statistiskskolan. Den gav mig en riktig aha-upplevelse hur viktiga kartor kan vara i statistiksammanhang. På sista sidan finns ett exempel på hur kartor och statistik kan förenas på ett mycket intressant sätt.

I EN ARTIKEL OM INKOMSTSKILLNADerna mellan kvinnor och män ger författaren exempel på några faktorer som förklarar en del av skillnaden mellan kvinnors och mäns inkomster.

Jag önskar er en trevlig läsning. Nästa gång vi möts är våren långt gånge.

lena.johansson@scb.se

Innehåll

Och gärningsmannen är en MAN.....	3
Flickor med utländsk bakgrund idrottar minst.....	6
80-talistkvinnor långt till vänster.....	8
Fortfarande lika stressigt på jobbet.....	10
Var du på jobbet i dag?.....	12
Statistiskskolan: Kartan som informationsbärare av statistik.....	14
Sämrre villkor för många från Afrika och Asien.....	16
Invandrare som fått asyl flyttar mest.....	18
Unga pensionärer äger mest.....	20
Inkomstskillnaden mellan könen har ökat.....	22
Kvinnor har lägre inkomst i alla länder.....	24
Statistik i korthet: Utvecklingen de senaste två åren.....	25
Baksidan: Stora skillnader mellan länens befolkningstäthet	

Nästa nummer kommer ut i maj 2009

Välfärd sedan 1981

utges av
STATISTISKA CENTRALBYRÅN
med syfte att i lättillgänglig form presentera och analysera aktuell statistik om välfärd, arbetsmarknad, utbildning och befolkning. Tidskriften är öppen för bidrag från experter såväl inom som utanför SCB. Författarna svarar själva för åsikter som framförs.

© 2009, Statistiska centralbyrån

Citera gärna men ange källan:
SCB:s tidskrift Välfärd

Redaktion

Susanne Ekholm	08-506 945 97
Lena Johansson	46 47
Anna Nyman	45 94
Hans Heggemann	019-17 68 10
Kenny Petersson	65 62
Åsa Westlund, layout, diagram	08-506 949 15

Redaktionsråd

Anna Wilén, ansvarig utgivare
Eva Hagsten
Jack Hansson
Kjell Jansson
Anders Sundström
Martin Villner

Adress

Tidskriften Välfärd
Statistiska centralbyrån
Box 24300, 104 51 Stockholm
Fax: 08-506 947 72
E-post: tidskriften.valfard@scb.se
Webbplats: www.scb.se/valfard

Prenumerationer

SCB, Publikationstjänsten
701 89 Örebro
Tfn: 019-17 68 00
Fax: 019-17 64 44
E-post: publ@scb.se
Prenumerationspris 2009
helår (4 nummer): 350 kr
Lösnnummer: 90 kr
exkl. moms

Omslagsfoto:
Gerard Fritz, Nordic Photos

Medlem i

**SVERIGES
TIDSKRIFTER**

ISSN 1654-6710 (online)
ISSN 1651-6710 (print)
URN:NBN:SE:SCB-2009-A05T10901_pdf (pdf)

SCB Tryck Örebro, februari 2009

Och gärningsmannen är en MAN

Under en ettårsperiod uppskattas antalet händelser där våld eller hot om våld är inblandat till drygt 1,3 miljoner. Bland dessa anges en eller flera män som förövare i drygt 80 procent av fallen enligt nya siffror från SCB.

Under nästan 30 år har SCB i Undersökningarna av levnadsförhållanden, ULF, frågat svenska kvinnor och män om de utsatts för olika former av våld eller hot om våld någon gång under de senaste 12 månaderna. De senaste resultaten, 2006–07, visar att cirka 580 000 personer, eller drygt 8 procent av befolkningen, hade utsatts för någon sådan händelse. Skillnaderna mellan kvinnor och män har utjämnats under senare år, men det är fortfarande något fler män som drabbas. Det gäller framför allt det faktiska våldet där män drabbas i betydligt större utsträckning än kvinnor.

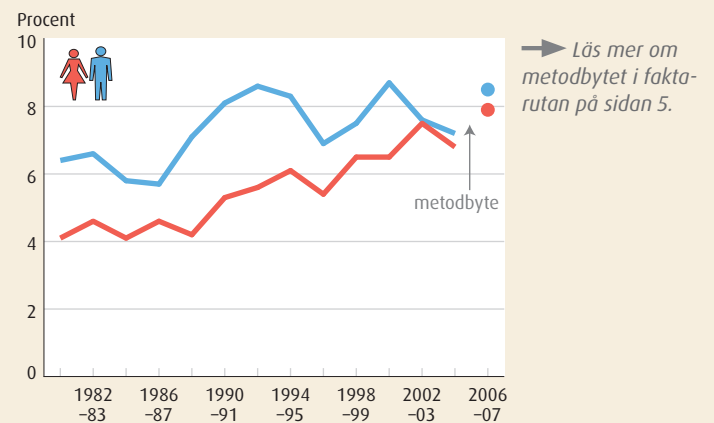
Skillnaderna mellan åldersgrupperna är stora. Bland

16–24-åringar utsätts ungefär 20 procent för våld eller hot. Andelen minskar sedan successivt till någon enstaka procent bland personer över 65 år.

DET ÄR KVINNOR som till största delen är offer för det våld som äger rum i bostaden. Sedan mitten av 1990-talet kan man se en ökning och numera uppger drygt 2 procent av kvinnorna något bostadsvåld. Den mest anmärkningsvärda uppgiften gäller ensamstående kvinnor med barn. Av dem drabbades cirka 11 procent någon gång under de senaste 12 månaderna av våld eller hot i bostaden.

Allt fler kvinnor utsätts för våld och hot

Utsatta för våld eller hot under de senaste 12 månaderna 1980–2007. Personer 16–84 år

Skilnaderna mellan kvinnor och män i utsatthet för våld och hot har minskat under senare år.

Utsatta för våld eller hot eller hot i bostaden under de senaste 12 månaderna, 2006–07. Procent

	Kvinnor	Män
Ensamstående utan barn	4,0	2,1
Ensamstående med barn	10,5	2,3
Sammanboende utan barn	0,7	0,7
Sammanboende med barn	2,0	0,3

Nationella trygghetsundersökningen (NTU)

Sedan 1994 har Brottsförebyggande rådet (BRÅ) ansvaret för den officiella kriminalstatistiken. Syftet med statistiken är att beskriva den brottslighet som anmäls till polisen samt de åtgärder som vidtas mot denna. Långt ifrån all brottslighet kommer till polisens kännedom. Det kan hänga samman med brottets allvarlighetsgrad, offrets relation till gärningsmannen och mycket annat. En del av detta fångar vi in i så kallade "offerundersökningar".

Det finns två större svenska "offerundersökningar": Den ena är SCB:s Under-sökningarna av levnadsförhållanden (ULF). Den andra är BRÅ:s Nationella trygghetsundersökningen (NTU). I NTU kartläggs befolkningens (16-79 år) utsatthet för brott, trygghetsupplevelse samt förtroende för rättsväsendet. Fr.o.m. 2007 genomförs undersökningen årligen genom telefonintervjuer, med ett urval på cirka 20 000 personer.

MAN BRUKAR SÄGA att bostads-våldet är svårast att kartlägga. De intervjuade brukar inte vilja berätta om det våld eller hot som de har utsatts för av familjemedlemmar eller övriga bekanta. I de fall kvinnan fortfarande är sammanboende är det än mindre sannolikt att hon berättar om en eventuell misshandel, i synnerhet då mannen kan finnas i närheten vid intervjutillfället. Många av de fall av bostadsvåld vi redovisar bygger på uppgifter från ensamstående kvinnor. De kan naturligtvis inte gälla som utsaga för de sammanboendes situation. Skilsmässan eller separationen kan ju vara en konsekvens av det våld som redan ägt rum. I samband med övergången till telefonintervjuer 2006 kan man se en ökad andel drabbade bland samboende mödrar. Det är möjligt att vi i detta fall kommer sanningen närmare med telefonintervjuer, då svaren kan bli mer "anonyma", även om mannen finns i närheten vid intervjutillfället.

VÅLD ELLER HOT i samband med yrkesutövningen var vanligare

bland män än kvinnor i början av 1980-talet. Redan från mitten av decenniet vände det så att långt fler kvinnor än män uppger sig vara utsatta för våld i tjänsten.

De som främst drabbas är exempelvis poliser, väktare, sjukvårdspersonal, socialassistenter, kuratorer och andra yrkesgrupper inom den sociala verksamheten, det vill säga det handlar om personer som i sin yrkesutövning kommer i kontakt med den del av allmänheten som ofta har sociala problem. Koncentrationen av arbetsplatsvåld till några få yrkesgrupper medför att risken för detta är mycket liten för övriga förvärvsarbetande. Det är alltså inte våld arbetskamrater emellan, utan handlingar den anställde drabbas av i sin kontakt med patienter, klienter och kunder.

MÄN ÄR I BETYDLIGT STÖRRE utsträckning än kvinnor drabbade av våld eller hot på olika allmänna platser, så kallat "gatuvåld". Under 2006-07 var andelen drabbade drygt dubbelt så hög bland män som bland kvinnor. Här finns en tydligt utskiljbar riskgrupp: unga

män mellan 16 och 24 år. Under en ettårsperiod berättar 17-18 procent av dem om något gatuvåld eller hot. Andelen minskar sedan till någon enstaka procent bland ålderspensionärerna.

VARJE PERSON SOM berättar om något våld eller hot de utsatts för, får också frågor om hur många gånger detta har hänt under de senaste 12 månaderna, var det hände, och om gärningspersonen var en man eller kvinna. Genom ett uppräkningsförfarande kan vi mycket grovt uppskatta antalet händelser till 1 350 000 fall. Det är

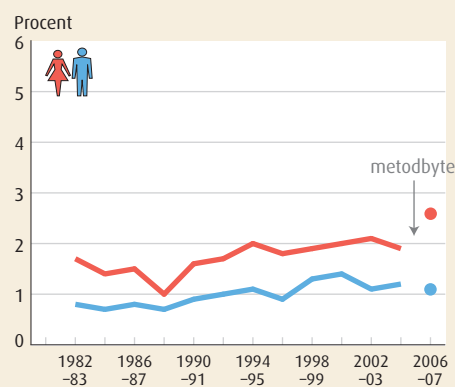
ungefär samma storleksordning som vi fick vid en tidigare sådan uppskattning, åren 2000-01, och det är ungefär tio gånger så många som kartläggs enligt den officiella kriminalstatistiken.

Ungefär 750 000 händelser drabbade kvinnor och drygt 600 000 män. Av de cirka 300 000 händelser som inträffade i en bostad är kvinnor offer i 78 procent av fallen. När det gäller de närmare en halv miljon fall av våld eller hot som sker i samband med tjänsteutövning är kvinnor offer i 63 procent av händelserna. Det omvända gäller hot och våld

Kvinnor och män drabbas av olika slags våld

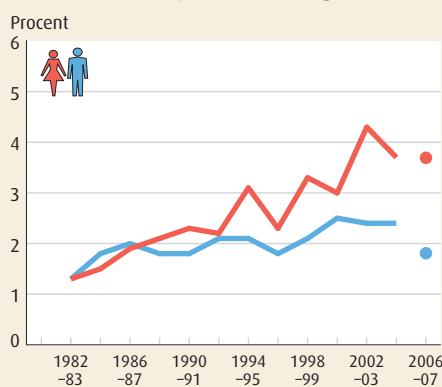
Utsatta för våld eller hot under de senaste 12 månaderna 1982-2007. Män respektive kvinnor 16-84 år

I bostaden

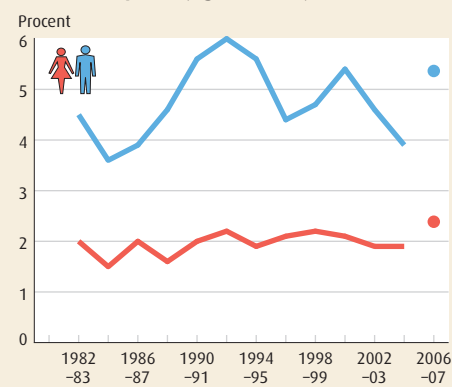
De flesta offer för bostadsvåld är kvinnor.
 ➔ Läs mer om metodbytet i faktarutan på sidan 5.

I samband ned tjänsteutövningen

Kvinnor är numera mest utsatta för våld på jobbet...

På allmän plats ("gatuvåld")

...medan "gatuvåld" främst drabbar män.

Antal uppskattade fall av våld eller hot under de senaste 12 månaderna 2006–07

Avrundat till närmaste 5 000-tal

OFFER			
Något våld eller hot...	Man	Kvinna	Totalt
...i någon bostad	60 000	240 000	300 000
...i samband med tjänsten	180 000	310 000	490 000
...på gator och torg	320 000	140 000	460 000
...på annan plats	45 000	60 000	105 000
Totalt	605 000	750 000	1 355 000

Våld eller hot under de senaste 12 månaderna 2006–07

Procentuell fördelning

		OFFER		
		Man	Kvinna	Totalt
FÖRÖVARE	Man/män	41	41	82
	Kvinna/kvinnor	2	6	9
	Båda könen	4	5	9
	Totalt	47	53	100

Våld eller hot i bostaden under de senaste 12 månaderna 2006–07

Procentuell fördelning

		OFFER		
		Man	Kvinna	Totalt
FÖRÖVARE	Man/män	16	68	84
	Kvinna/kvinnor	6	6	12
	Båda könen	1	3	4
	Totalt	22	78	100

Våld eller hot i samband med tjänsten under de senaste 12 månaderna 2006–07

Procentuell fördelning

		OFFER		
		Man	Kvinna	Totalt
FÖRÖVARE	Man/män	28	45	73
	Kvinna/kvinnor	2	8	10
	Båda könen	7	10	17
	Totalt	37	63	100

Våld eller hot på gator och torg under de senaste 12 månaderna 2006–07

Procentuell fördelning

		OFFER		
		Man	Kvinna	Totalt
FÖRÖVARE	Man/män	67	22	89
	Kvinna/kvinnor	1	5	6
	Båda könen	3	3	6
	Totalt	71	29	100

Gator och torg omfattar svarsalternativen: på tåg, buss, t-bana etc.; på restaurang, dansställe etc.; på gata, torg, allmän plats.

på olika allmänna platser, cirka 460 000 händelser. Här utgör männen offer i omkring 70 procent av fallen. Kategorin "Annan plats" som svarar för omkring 100 000 händelser kan vara ganska varierande: utomlands, i tvättstugan, på en segelbåt och annat som har varit svårt att placera in i någon av huvudkategorierna.

För varje händelse en intervjuad berättar om frågar vi om förövaren var en eller flera män, en eller flera kvinnor eller både män och kvinnor. I 82 procent av händelserna var förövaren en eller flera män. Läger man dessutom till de fall där det funnits förövare

av båda könen, summerar detta till att män deltog som förövare i 91 procent av händelserna.

Tittar man istället på vilka som varit offer, så är det ganska jämnt fördelat mellan kvinnor och män. I 47 procent var offret en man och i 53 procent en kvinna.

NÄR MAN TALAR OM VÅLD och hot i bostäder, tänker man ofta på detta som mäns våld mot kvinnor. Statistiken ger också belägg för det. I 68 procent av fallen ser förhållandena ut just så.

Män drabbas i 71 procent av fallen av våld och hot som utspelar sig på gator, torg och andra

allmänna platser. Det är mycket ovanligt att det är en kvinna som står för angreppet. 67 procent av all fall av hot och våld på allmän plats är en "man"- "man"-situation. Att en man är förövare med ett kvinnligt offer, gäller för 22 procent av händelserna.

DEN VANLIGASTE hot- eller våldshändelsen i Sverige inträffar i en arbetsrelation. I cirka 63 procent av händelserna är det en kvinna som drabbas och i 90 procent av fallen är en man inblandad som förövare; ensam, tillsammans med andra män eller kvinnor.

FAKTA

Om undersökningen

Uppgifterna är hämtade från SCB:s Undersökningar av levnadsförhållanden (ULF) åren 2006 och 2007.

Under de senaste åren har ett **metodbyte** från besöksintervju till telefonintervju genomförts i ULF. Som ett led i detta genomfördes hälften av intervjuerna genom besök och hälften via telefon år 2006. Sedan 2007 sker datainsamlingen via telefon. Eftersom det är osäkert i vilken utsträckning metodbytet har påverkat svarsfördelningen har vi valt att i diagrammen redovisa den kontinuerliga utvecklingen 1980–2005, och därutöver ge en punktangivelse för resultaten av de telefonintervjuer som genomförts 2006–07. När vi i den senare delen av artikeln ger karakteristika för enskilda våldshändelser, tror vi metodbytet har mindre inverkan, och redovisar därför samtliga vålds- eller hothändelser som rapporterats under 2006–07.

Författare

Lars Häll
arbetar med social välfärdsstatistik på SCB
tfn: 08-506 950 30
e-post: lars.hall@scb.se

Flickor med utländsk bakgrund idrottar minst

Vilka aktiviteter barn ägnar sig åt på sin fritid varierar mellan olika grupper. Vissa skillnader hänger samman med ålder och kön, men det finns också skillnader mellan grupper med olika villkor. De barn som tillhör utsatta grupper tenderar att ha en mindre aktiv fritid än andra barn.

Barn har rätt till fritid, och denna rättighet finns beskriven i FN:s konvention om barns rättigheter. I konventionens 31:a artikel kan man läsa att alla barn har rätt till vila och fritid, lek och rekreation, samt rätt att delta i det kulturella och konstnärliga livet. De länder som har skrivit under barnkonventionen, däribland Sverige, ska uppmuntra till att alla barn erbjuds lämpliga och lika möjligheter till både kultur- och andra fritidsaktiviteter.

FRÅGAN ÄR OM ALLA BARN har samma möjlighet till en utvecklande fritid eller om, och i så fall hur, fritiden skiljer sig åt mellan olika grupper? I SCB:s Undersökningar

av levnadsförhållanden (ULF) ställs frågor kring hur barns fritid ser ut. Resultatet är att vissa fritidsaktiviteter är populära hos de flesta barn och att nästan alla ägnar sig åt dem emellanåt. Det kan exempelvis vara att titta på TV eller lyssna på musik. Om vi däremot undersöker mer organiserade fritidsaktiviteter finns det skillnader mellan olika grupper rörande hur aktiva barnen är och inom vilka områden. Genom att titta närmare på tre olika slags fritidsaktiviteter kan vi se om någon grupp urskiljer sig genom exempelvis ett lågt deltagande. De fritidsaktiviteter som redovisas här är hur stor andel av barnen som inte deltar i någon organiserad fritidsaktivitet, som inte idrottar vare sig i förening eller spontanidrottar och barn som inte gjort några kulturella besök under det senaste halvåret.

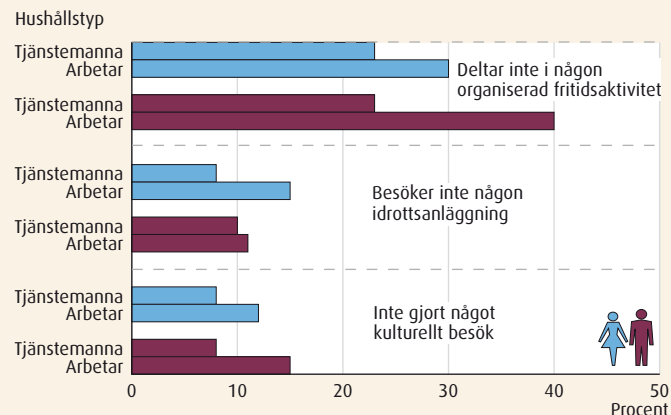
BARN SOM TILLHÖR ett arbetarhushåll deltar i mindre utsträckning i organiserade fritidsaktiviteter än barn som tillhör ett tjänstemannahushåll. Skillnaderna

gäller både för flickor och för pojkar, men är betydligt större för pojkar. 40 procent av pojkarna i arbetarhushåll deltar inte i någon organiserad fritidsaktivitet, jämfört med 23 procent av pojkarna i tjänstemannahushåll. När det gäller att idrotta på sin fritid är det ungefär lika vanligt bland pojkar i arbetarhushåll som bland pojkar i tjänstemannahushåll. Fler flickor i arbetarhushåll än i tjänstemannahushåll brukar inte besöka någon idrottsanläggning. Även bland de barn som inte gjort något kulturellt besök är barn i arbetarhushåll överrepresenterade. Det kan finnas flera skäl till varför fritidsaktiviteterna skiljer sig åt. En anledning kan vara sämre ekonomi vilket kan vara ett hinder för mer kostsamma aktiviteter. En annan anledning kan vara att vanor och traditioner kring idrott och kultur skiljer sig åt mellan olika grupper.

BARN VARS FÖRÄLDRAR är födda utomlands deltar i mindre utsträckning i organiserade fritidsaktiviteter jämfört med barn till

Färre barn i arbetarhushåll deltar i organiserade fritidsaktiviteter

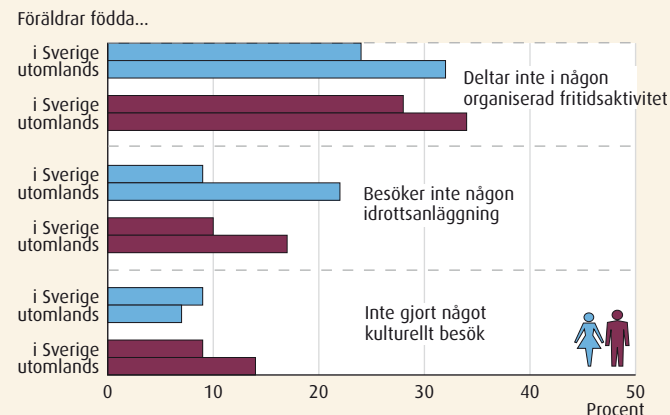
Andel barn i arbetar- respektive tjänstemannahushåll som inte ägnar sig åt någon av följande fritidsaktiviteter, 2006-07

Fler pojkar än flickor från arbetarhushåll deltar inte i organiserade fritidsaktiviteter.

Flickor med föräldrar födda utomlands idrottar minst

Andel barn med föräldrar födda utomlands respektive i Sverige som inte ägnar sig åt någon av följande fritidsaktiviteter, 2006-07

Fler flickor med utlandsfödda föräldrar har gjort kulturella besök än andra flickor.

svenskfödda föräldrar. Det är också fler av dessa barn som inte idrottar på fritiden. Skillnaden är störst bland flickor, 22 procent av flickorna med föräldrar födda utomlands brukar inte besöka någon idrottsanläggning jämfört med 9 procent av andra flickor. Bland pojkarna är det fler barn med utrikes födda föräldrar som inte gjort några kulturella besök. Detta gäller dock inte flickorna, där det är fler flickor med utlandsfödda föräldrar än andra flickor som gjort något kulturellt besök.

Drygt 20 procent av flickor med föräldrar födda utomlands brukar inte idrotta.

DET FINNS OCKSÅ SKILLNADER i fritidsaktiviteter mellan barn till ensamstående föräldrar och barn med sammanboende föräldrar. Det är vanligare att barn till ensamstående inte deltar i någon organiserad fritidsaktivitet. Bland pojkar är det fler barn till ensamstående som inte brukar besöka någon idrottsanläggning. Detta samband gäller inte för flickorna, där det är något vanligare att barn med sammanboende föräldrar inte besöker någon idrottsanläggning.

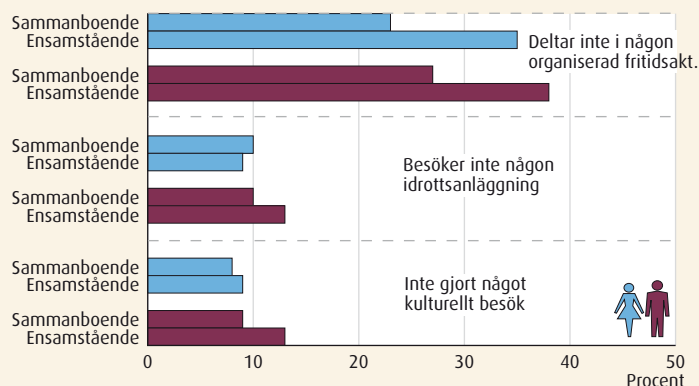
Även när det gäller olika former av kulturella aktiviteter finns en skillnad mellan grupperna, där fler barn till ensamstående inte gjort några kulturella besök under det senaste halvåret.

DET FINNS ALLTSÅ TYDLIGA TENDENSER till att fritiden skiljer sig åt mellan olika grupper av barn. De barn som tillhör vad som ibland beskrivs som utsatta grupper ur-

skiljer sig genom att ha en mindre aktiv fritid. Det är en rimlig utgångspunkt att alla barn ska få göra vad de vill på sin fritid. Men eftersom fritiden inte bara innebär tid att roa sig, utan också kan ge möjligheter till utveckling, är det viktigt att alla får samma chans till fritidsaktiviteter och att olika typer av aktiviteter är tillgängliga för alla barn i samhället. Om alla barn får chansen att ha en stimulerande och utvecklande fritid kan fritiden fungera utjämnande mellan olika grupper i stället för att förstärka skillnaderna.

Färre barn till ensamstående deltar i organiserade fritidsaktiviteter

Andel barn med ensamstående respektive sammanboende föräldrar som inte ägnar sig åt någon av följande fritidsaktiviteter, 2006–07

Pojkar med ensamstående föräldrar idrottar mindre medan det är flickor med sammanboende föräldrar som idrottar minst.

Om undersökningen

Uppgifterna om barns fritid är hämtade från SCB:s Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF och Barn-ULF) åren 2006 och 2007. Studien omfattar ungefär 3 200 barn, där barn mellan 10 och 18 år själva har svarat på frågor om sin situation och, bland mycket annat, vad de gör på fritiden. För barn mellan 7 och 15 år är det föräldrarna som har svarat på frågor om vad deras barn gör på sin fritid.

Definitioner

Barn som...

inte deltar i någon organiserad fritidsaktivitet – barn som varken tränar idrott i förening eller deltar i någon annan aktivitet med vuxen ledare.

vare sig idrottar i förening eller spontanidrottar – barn som inte brukar besöka någon idrottsanläggning.

som inte gjort några kulturella besök – exempelvis bio- eller museibesök.

Arbetsmarknad: Till huvudkategorin arbetare räknas yrken som normalt är organiserade inom LO, medan övriga anställda räknas som tjänstemän.

Källor

Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF och Barn-ULF), 2006–07, SCB

Lästips

Läs mer i **Barns fritid**, rapport 116 i SCB:s serie Levnadsförhållanden.

Författare

Anna Nyman

arbetar med social välfärdsstatistik på SCB
tfn: 08-506 945 94
e-post: anna.nyman@scb.se

80-talistkvinnor långt till vänster

Yngre generationers partisympatier skiljer sig tydligt från hur det ser ut i övriga väljarkåren. Dessutom finns det större könsskillnader i yngre än i äldre generationer. Det visar en ny analys av material från SCB:s Partisymptiundersökning.

När yngre generationer ska beskrivas brukar begrepp som ironiska

generationen eller MTV-generationen dyka upp. Eller så får de nöja sig med någon bokstav i slutet av alfabetet, som generation X, Y eller Z. Exakt vilka som tillhör den ena eller den andra generationen råder det olika uppfattningar om. Och i någon mening kan alla former av grupperingar av det här slaget ifrågasättas. Vi har därför valt att helt enkelt studera partisympatier hos generationer uppdelade efter årtionden. Fokus ligger på 70- och 80-talisters partisympatier från år 2000

och framåt, och hur dessa skiljer sig från hur det ser ut bland väljare i allmänhet.

FÖR ATT UNDERLÄTTA jämförelserna har vi studerat partisympatier sammanslagna i ett vänster- och ett högerblock. Till vänsterblocket räknar vi Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Högerblocket innefattar den nuvarande Alliansen, det vill säga Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna.

Sett över tidsperioden 2000–2008 avviker inte 70-talisterna mycket från väljarkåren i stort. Men vid tiden kring 2006 års riksdagsval var stödet för högerblocket något större bland 70-talisterna. På det hela taget är dock avvikelserna förhållandevis små. Desto mer avviker 80-talisterna. Skillnaderna varierar men under i stort sett hela tidsperioden har vänsterblocket ett betydligt större stöd hos 80-talisterna än bland övriga. Stödet för vänsterblocket är under åren 2000–2008 i genomsnitt 9 procentenheter större bland 80-talister än i befolkningen i stort.

OM VI STUDERAR partisymptierna uppdelade efter kön nyanseras bilden ytterligare. Bland män har högerblocket ett större stöd hos 70-talister än hos övriga. För 80-talister är bilden inte lika entydig även om vänsterblocket har en viss övervikt på senare år.

De kvinnliga 70-talisternas sympatier fördelar sig efter partiblocken på ungefär samma sätt som bland kvinnor i allmänhet. Det gäller dock inte kvinnor födda på 80-talet. Deras sympatier för vänsterblocket är avsevärt större än bland kvinnor i allmänhet. Sett

över tidsperioden 2000–2008 är skillnaden över 9 procentenheter.

DEN STORA SKILLNADEN i partisympatier är dock inte mellan 70-talister och 80-talister, utan mellan kvinnor och män inom generationerna. Vänsterblocket har generellt sett ett större stöd bland kvinnor än bland män. Det gäller särskilt i de yngre generationerna.

Det har dock inte alltid sett ut på det sättet. Under 1970-talet stödde kvinnor högerblocket i högre grad än män. Den skillnaden utjämnades i början av 1980-talet och sedan slutet av det årtiondet har vänsterblocket haft ett större stöd hos kvinnor än hos män.

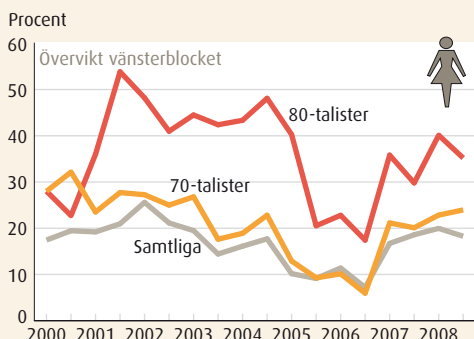
OM VI LÄMNAR BLOCKEN och studerar de enskilda partiernas stöd visar sig ytterligare skillnader. Socialdemokraterna och Centerpartiet har ett svagare stöd bland 70-talister än i väljarkåren i stort. Det gäller hela tidsperioden och bland både män och kvinnor. Miljöpartiet har däremot ett starkare stöd, och det gäller framför allt bland kvinnor. I början av 2000-talet hade även Vänsterpartiet ett starkare stöd bland kvinnor födda på 70-talet än bland övriga kvinnor, men den skillnaden tycks ha försvunnit på senare tid.

Moderaterna har generellt sett ett starkare stöd bland män än kvinnor. Det gäller framför allt bland män födda på 70-talet. I den senaste partisymptimätningen i november 2008 sympatiserade 41 procent i den gruppen med Moderaterna. Det kan jämföras med 31 procent bland män totalt sett.

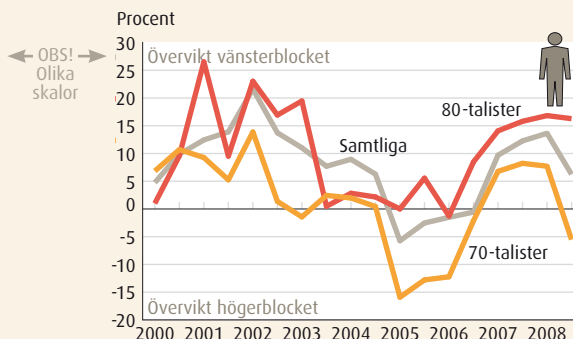

Ingen borgerlig övervikt för kvinnor

Partisympatier (S + V + MP) – (C + FP + M + KD) för 70- och 80-talister och samtliga 2000–2008

80-talistkvinnorna ger starkt stöd till vänsterblocket.

70-talistmän ger starkt stöd till högerblocket.

Även bland 80-talisterna har Socialdemokraterna och Centerpartiet ett svagare stöd än i väljarkåren i stort under den studerade tidsperioden. Det gäller båda könen. I november 2008 låg dock Socialdemokraternas stöd bland 80-talistmännen på ungefär samma nivå som hos övriga män. Bland de kvinnliga 80-talisterna har även Moderaterna och Kristdemokraterna lägre stöd än bland kvinnor i allmänhet.

BLAND 80-TALISTER är det istället Vänsterpartiet och Miljöpartiet

som har ett relativt sett starkt stöd. Det gäller framför allt bland kvinnor. Under tidsperioden 2000–2008 är sympatierna för Vänsterpartiet i genomsnitt 10 procentenheter högre bland kvinnliga 80-talister än bland kvinnor totalt sett. Skillnaden är dock störst i början av den perioden. Vid den senaste mätningen var skillnaden endast 3 procentenheter. Även Miljöpartiet har ett starkare stöd bland kvinnliga 80-talister än bland kvinnor i stort. Den skillnaden är i genomsnitt 8 procentenheter under

samma tidsperiod. Och vid den senaste mätningen var skillnaden hela 10 procentenheter.

Är det här skillnader som kommer att bestå? Det finns vissa tecken på att så skulle kunna ske. För det första är skillnaderna förhållandevis konstanta under den studerade perioden. För det andra sträcker sig högerblockets jämförelsevis starka ställning bland 70-talistmännen ända tillbaka till början av 1990-talet då de första 70-talisterna nådde rösträttsåldern.

Partisympatiundersökningen (PSU) har gjorts årligen i maj och november sedan 1972 med ett uppehåll 1981–1983. Den finansieras med anslag från Sveriges riksdag. Undersökningen görs genom telefonintervjuer med ett sannolikhetsurval omfattande cirka 9 000 röstberättigade personer. Bortfallet har under den studerade perioden legat mellan 20 och 30 procent.

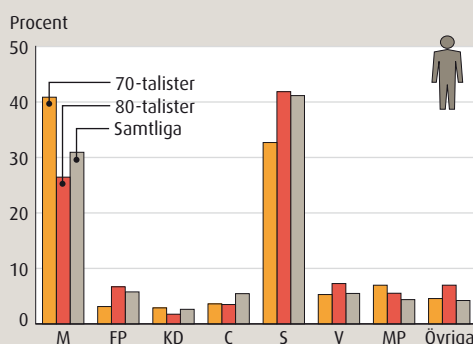
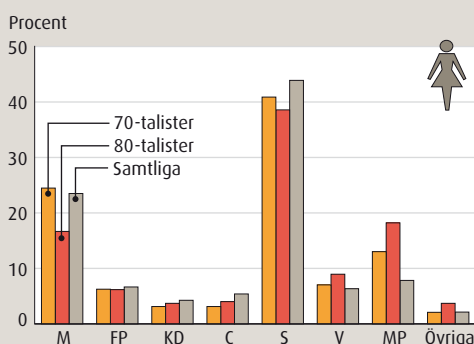
Partiskattningarna som redovisas här bygger i allmänhet på mellan 400 och 1 000 svarande. Vid uppdelningar efter kön blir skattningarna mer osäkra. Det är framför allt skattningarna avseende 80-talister och i början av den studerade perioden som är mer osäkra.

Det är inte samma urval som studerats hela perioden utan en tredjedel av urvalet har förnyats vid varje undersökningstillfälle. Det är alltså inte kohorter som studerats.

I slutet av år 2008 utgjorde 70- och 80-talisterna 15,6 respektive 15,3 procent (1 074 486 respektive 1 048 944 personer) av svenska medborgare som uppnått rösträttsåldern 18 år.

Starkt stöd för Socialdemokraterna bland 80-talisterna

Partisympatier bland 70- och 80-talister och samtliga efter parti 2008

Bland 70-talisterna har männen sina sympatier hos Moderaterna och kvinnorna hos Socialdemokraterna. Både kvinnor och män bland 80-talisterna sympatiserar mest med Socialdemokraterna.

Författare

Richard Öhrvall
arbetar med demokratistatistik vid SCB
tfn: 08-506 941 58
e-post: richard.ohrvall@scb.se

Fortfarande lika stressigt på jobbet

FAKTA

Om undersökningen

Kombinationen av höga arbetskrav och låg grad av egen kontroll över arbetssituationen är centrala arbetsmiljöfrågor. Den här artikeln beskriver hur anställda har haft det under sexton års tid sett utifrån de parametrarna. Hur man "har det" stämmer kanske inte helt med utvecklingen av hur man "tar det", det vill säga om man uppger arbetsorsakade besvär eller är sjukfrånvarande. Mer analyser behövs, men den här genomgången ger inte stöd för att eventuella minskningar av besvär eller sjukfrånvaro skulle bero på att pressande arbetsförhållanden har blivit mindre utbredda.

Att ha en arbetssituation med hög anspänning, det vill säga höga krav och låg kontroll, är minst lika vanligt som tidigare. Allra vanligast är det för kvinnor som är 50 år och äldre. Det finns tydliga samband mellan hög anspänning och besvär som olust, uttröttnings, sömnproblem och sjukfrånvaro.

Kombinationen av höga krav och liten egenkontroll över arbetssituationen, det man kallar hög anspänning, är hämtad från Arbetsmiljöundersökningen.

Resultaten visar hur anställda kvinnor och män ser på förhållandena på arbetsmarknaden. Att vara utsatt för höga krav är vanligast bland medelålders och äldre kvinnor. Att anse att man har låg kontroll är vanligast bland unga kvinnor.

I BÖRJAN AV 1990-TALET var det inte lika vanligt att ha låg kontroll över arbetssituationen som det blev från mitten av decenniet. För kvinnor i den yngsta och äldsta gruppen är andelen med låg kontroll år 2007, den högsta under mätperioden (1991–2007).

ATT ARBETA MED HÖG ANSPÄNNING är vanligast bland äldre kvinnor. Det mest slående resultatet är att hög anspänning är så mycket vanligare bland kvinnor än bland män oavsett ålder och under hela perioden 1991–2007. Det är också tydligt att skillnaderna mellan åldersgrupperna är relativt liten fränsett att män som är 50 år och äldre i något mindre utsträckning än övriga män har arbeten som innebär höga krav och låg kontroll.

Under 1990-talet blev det allt fler som hade ett arbete med hög anspänning. I slutet av decenniet vände kurvan och andelen minskade fram till 2003. Man trodde

under en period att utvecklingen hade vänt, men arbeten med höga krav och låg kontroll är nu tillbaka på ungefär samma höga nivå

som i slutet av 1990-talet. För kvinnor under 30 år och över 50 år är hög anspänning vanligare än någon gång tidigare under peri-

oden och det har skett en signifikant ökning från 2005 till 2007.

Efter genomgången med fokus på ålder belyser vi i det fortsatta motsvarande förhållanden med utgångspunkt från socioekonomisk indelning.

UNGEFÄR 60 PROCENT av kvinnorna är utsatta för höga krav i arbetet, utom i yrken där gymnasieutbildning normalt inte krävs (så kallade ej facklärdade), där andelen är ungefär 40 procent. Bland män är det endast högre tjänstemän som når upp till 60 procent. Den största skillnaden mellan könen när det gäller höga krav finns bland facklärdade arbetare. Kvinnliga facklärdade arbetare är ofta anställda inom service- och omsorgsyriken, till exempel som undersköterskor, medan män ofta arbetar inom bygg- och industriyrken.

ATT HA LÅG KONTROLL över sitt arbete är vanligare bland arbetare än bland tjänstemän. Minst vanligt att ha låg kontroll är det bland högre tjänstemän. Att ha låg kontroll är vanligare bland kvinnor än bland män i alla de

Höga krav bland medelålders och äldre kvinnor. Låg kontroll bland unga kvinnor

Andel anställda med...

...höga krav efter ålder 2007

...låg kontroll efter ålder 2007

Procent	Procent		Procent	Procent	
	Ålder	Kvinnor		Män	Ålder
16-29 år	47	41	16-29 år	67	50
30-49 år	58	53	30-49 år	53	41
50-64 år	58	45	50-64 år	57	39

Kvinnor är mer utsatta för höga arbetskrav än män och andelen med låg kontroll är högre bland kvinnor än bland män. Det gäller alla åldersgrupper.

Höga krav och låg kontroll bland högre tjänstemän – både kvinnor och män

Andel anställda med...

...höga krav efter socioekonomisk
indelning 2007

...låg kontroll efter socioekonomisk
indelning 2007

Procent	Procent		Procent	Procent	
	Socioekonomisk	Kvinnor		Män	Socioekonomisk
Ej facklärd arbetare	41	42	Ej facklärd arbetare	66	58
Facklärd arbetare	59	43	Facklärd arbetare	67	45
Tjänstemän på lägre eller mellannivå	60	51	Tjänstemän på lägre eller mellannivå	55	37
Högre tjänstemän	63	60	Högre tjänstemän	37	26

Låg kontroll är vanligare bland kvinnor än män i varje grupp. Det är dessutom vanligare bland arbetare än bland tjänstemän.

fyra socioekonomiska grupper vi jämför.

ATT HA HÖG ANSPÄNNING är vanligast bland kvinnor i arbetaryrken. Bland manliga högre tjänstemän är dessa förhållanden ungefär hälften så vanliga.

Under 1990-talet ökade andelen personer som hade arbeten med hög anspänning i samtliga grupper. Vid Arbetsmiljöundersökningarna 2001 och 2003 kunde man se en viss nedgång för an-

ställda totalt sett. En närmare granskning visar dock att den mest utsatta gruppen inte omfattades av den positiva förändringen. Kvinnliga facklärd arbetare, ofta inom vård och omsorg, som hela tiden hört till de mest utsatta, hade oförändrade förhållanden med hög anspänning från rekordåret 1999.

Sedan år 2003 har andelen med hög anspänning legat stabil för kvinnliga ej facklärd arbetare och manliga facklärd. För alla

övriga grupper som hade förbättringar runt 2003 har andelen gått upp och den är i senaste undersökningen i stort sett tillbaka på den tidigare högsta nivån. För den mest utsatta gruppen, kvinnliga facklärd arbetare, har andelen fortsatt att öka. Förhållandena runt 2003 framstår nu snarare som en parentes än som en ny trend.

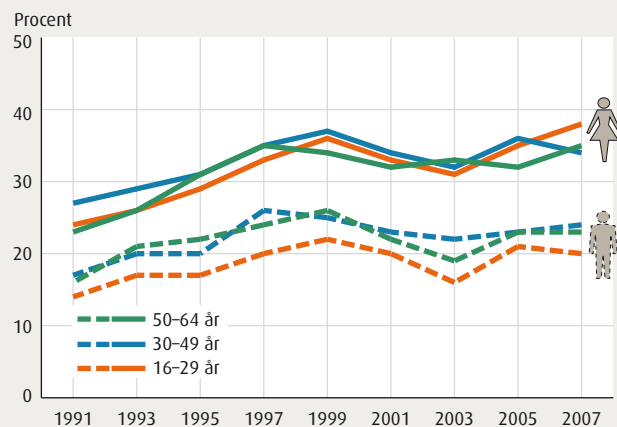
Författare

Alf Andersson

arbetar med arbetsmiljöstatistik på SCB
tfn: 08-506 948 46
e-post: alf.andersson@scb.se

Vanligast att äldre kvinnor finns i arbete med hög anspänning

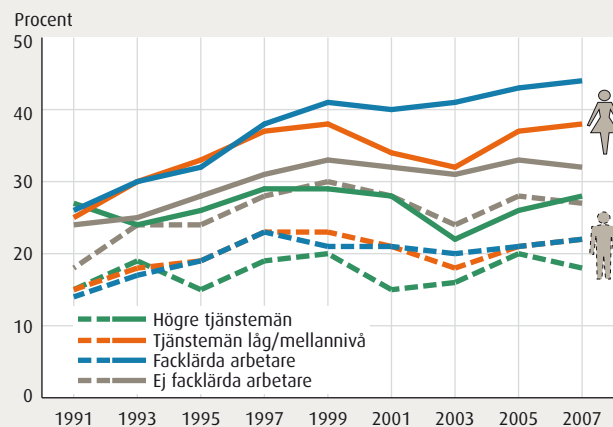
Andel anställda efter ålder som har arbete med hög anspänning 1991-2007

Det är stor skillnad i arbete med hög anspänning mellan kvinnor och män.

Hög anspänning vanligt bland kvinnor i arbetaryrken

Andel anställda efter socioekonomisk indelning som har arbete med hög anspänning 1991-2007

Hög anspänning är vanligare bland kvinnor än män i varje socioekonomisk grupp.

Var du på jobbet i dag?

Hur många är inte på jobbet en vanlig dag? I den allmänna debatten nämns ofta siffran 1,5 miljoner. Är den uppskattningen korrekt? Vad gör de personerna i stället för att vara på jobbet? Och hur definieras egentligen vad som är en vanlig dag? En del av svaren hittar vi i Arbetskraftsundersökningarna, AKU.

Det vi närmast tänker på som en vanlig dag är en genomsnittlig helgfri vardag. Men för många deltidssamarbetande är det vanligt att måndagar och fredagar är arbetsfria dagar. Andra som arbetar deltid väljer onsdagar som sin lediga dag. Lördag och söndag får anses diskvalificerade, då återstår tisdagar och torsdagar som vanliga dagar. Är det då en tisdag i augusti eller en torsdag i mars som är en vanlig dag? Men riktigt så enkelt är det inte heller, tisdagar och torsdagar är olika beroende på tidpunkten på året. I juli är tisdagar och torsdag semesterdagar för de allra flesta.

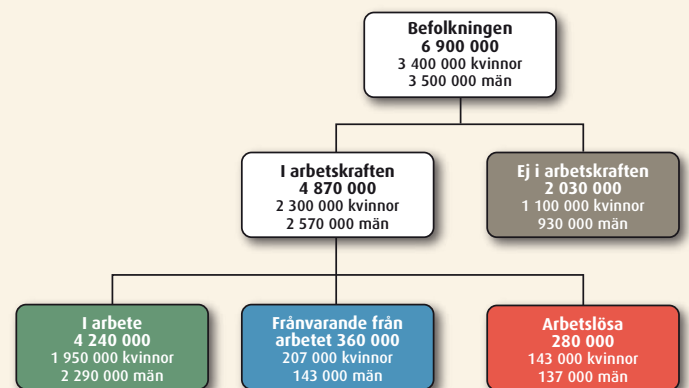
FÖR ATT ÄNDÅ FÖRSÖKA BELYSA hur en vanlig dag faktiskt ser ut, kan vi använda resultat från arbetskraftsundersökningarna, AKU.

Det är dock inte möjligt att beskriva "en vanlig dag" eftersom AKU avser genomsnittet under en månad, eller mer exakt medelvärde av genomsnittet för fyra eller fem referensveckor.

Januari, mars, maj, juni, november och december månader har extra helgdagar och kan därmed kanske anses som ovanliga. I februari är det sportlov, juli och augusti är stora semester månader och är därför också ovanliga. Som normal månad återstår oktober och med viss tvekan april och september. Men om man ser till hela året är de kanske i stället onormala eftersom de inte innehåller så många arbetsfria dagar.

FÖR ATT UNDVIKA att månadsvärdena störs av semester och helgdagar skulle man kunna välja oktober

Befolkningen 15-74 år efter arbetskraftstillhörighet, oktober 2008

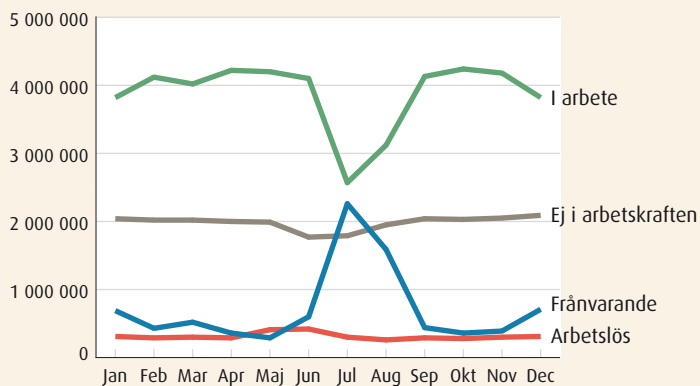
Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), avrundade värden till närmaste 10 000-tal.

som "en vanlig månad". I oktober 2008 fanns knappt sju miljoner personer, 3,4 miljoner kvinnor och 3,5 miljoner män i arbetsför ålder – det vill säga mellan 15 och 74 år. I arbetskraftsundersökning-

arna delas dessa in i två huvudgrupper beroende på hur de svarar på intervjufrågorna. Huvuddelen, knappt 4,9 miljoner, räknas till gruppen "i arbetskraften" medan övriga drygt två miljoner räknas

Befolkningen 15-74 år efter arbetskraftstillhörighet, januari-december 2008

Källa: Arbetskraftsundersökningarna (AKU)

Frånvarande avser frånvaro från huvudsysslan. Personen kan ha arbetat i bisysslan, dessa utgör cirka 10 000 individer.

till "ej i arbetskraften" och gick därför inte till jobbet.

Samtidigt vet vi att inte alla som tillhör "i arbetskraften" faktiskt arbetar. En del av dem är arbetslösa, det vill säga står till

arbetsmarknadens förfogande men saknar arbete. Några är frånvarande från arbetet av olika skäl. Det kan vara semester, sjukdom eller andra orsaker. Inte heller dessa "gick till jobbet" en vanlig

dag. Sammantaget var det i oktober 2008 i genomsnitt drygt 2,6 miljoner personer i arbetsför ålder som inte gick till jobbet.

Motsvarande beskrivning kan naturligtvis göras för varje månad under året. I diagrammet jämförs "den vanliga månaden oktober" med 2008 års övriga månader.

BAKOM FRÅGAN om hur många som går till jobbet en vanlig dag, finns faktorer som har betydelse för vår ekonomi och tillväxt och därmed också vår välfärd. Och man kan ju ställa sig frågan om alla de som inte var på jobbet "en vanlig dag" borde ha varit det? Borde fler av den drygt halva miljonen studerande som idag finns i gruppen "ej i arbetskraften" varit på jobbet i stället för i skolan? Eller den knappa miljonen pensionärer?

Kartan som informationsbärare av

Efter att vi vaknat en vanlig morgon sätter vi oss vid frukostbordet och tar del av morgontidningens nyhetsförmedling. Där möts vi av en tematisk karta som visar fosforhalten i Mälardalens sjöar och vattendrag. När vi i stället vänder upp blicken mot morgonprogrammet på TV får vi se en karta som visar epicentrum för jordbävningen i Skåne.

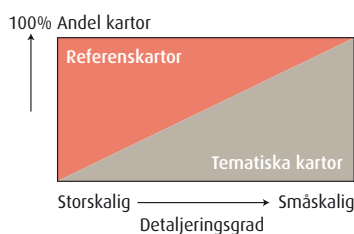
Då plötsligt kommer vi på att virket till altanen skulle ha beställts redan i går så vi surfar in på en av nätets byggvaruhus och skriver in leveransadress. Ett pris för utkörningen räknas ut genom en

tjänst på hemsidan som beräknar avståndet längs ett digitalt vägnät från byggvaruhuset till boendet. Innan vi därefter stänger av morgonprogrammet tittar vi snabbt på väderprognosens temperaturkarta. Efter detta blir det till att skynda ner till busshållplatsen och där mötas av kollektivtrafikens nätverkskarta. Efter 20 minuters väntan på utebliven buss stannar en förbipasserande taxi. I taxibilen noterar vi att chauffören skriver in adressen till vårt arbete i sin bilnavigatör med inbyggd GPS.

SCENARIOT ÄR NÅGOT TILLSPETSAT men faktum är att vi dagligen

omges av kartor, många gånger utan att tänka på det. Artikeln här kommer att ge en introduktion till några av de vanligaste typerna av kartor för att presentera statistik.

Grovt sett kan kartor delas in i två huvudgrupperingar – referenskartor och tematiska kartor.

I REFERENSKARTAN LIGGER FOKUS på lägesorientering där objekt visas

upp i en geografisk omgivning. Objekten i kartan kan exempelvis vara vägar, sjöar, tätorter, markanvändning och administrativa gränser. Kartorna är beskrivande till karaktären och ger svar på hur platser ligger i förhållande till varandra. Referenskartornas objekt har en hög lägesnoggrannhet och kan därmed bara redovisas över mindre områden i taget för att kartan inte ska bli för stor i tryckt format. Kartan kallas storskalig när detaljeringsgraden är hög. Två exempel på referenskartor är ekonomiska kartan och den topografiska kartan som båda produceras av Lantmäteriet.

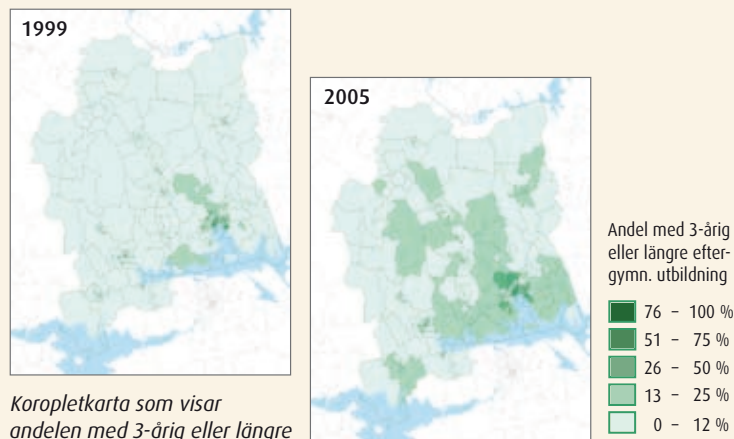
DET FINNS EN RAD olika tematiska karttyper. Dessa är koropletkartor, proportionerliga symbolkartor, diagramkartor, prickkartor, isaritmkartor, flödeskartor och kartogram.

De tematiska kartorna används för att visa på egenskaper och rumsliga mönster för ett visst tema. Dessa kartor lämpar sig väl

för att visualisera olika former av statistik och brukar även kallas statistikskarta. Den statistiska informationen presenteras mot bakgrund av en förenklad bakgrundsinformation som innehåller nedtonade objekt. Det kan exempelvis vara administrativa gränser i baskartan tillsammans med någon enkel orienterande information

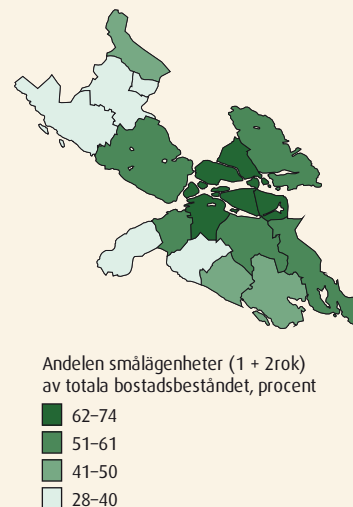
som kustlinje, större sjöar eller vägnät. I de tematiska kartorna är kraven på noggrannhet för de enskilda objekten lägre och den statistiska informationen lyfts i stället fram. Det är vanligast att statistisk utbredning visualiseras över större områden än de som brukar finnas i de noggrannare referenskartorna.

Kartor ger en extra dimension till beskrivningen av olika företeelser då statistiken ofta har en koppling till geografien. I kartor kan vi upptäcka rumsliga mönster som är svåra att se i rena tabeller och diagram.

Koropletkarta som visar andelen med 3-årig eller längre eftergymnasial utbildning vid 2 olika tidpunkter. Notera spridningen ut från Västerås.

Stadsdelsnämnd	Andel smålägenheter
Bromma	51
Enskede-Årsta	55
Farsta	44
Hägersten	54
Hässelby-Vällingby	37
Katarina-Sofia	68
Kista	41
Kungsholmen	75
Liljeholmen	67
Maria-Gamla Stan	68
Norrmalm	63
Rinkeby	33
Skarpnäck	55
Skärholmen	32
Spånga-Tensta	28
Vantör	43
Ålvsjö	33
Östermalm	57

Tabell och koropletkarta över andelen smålägenheter per Stadsdelsnämnd i Stockholms stad, procent.

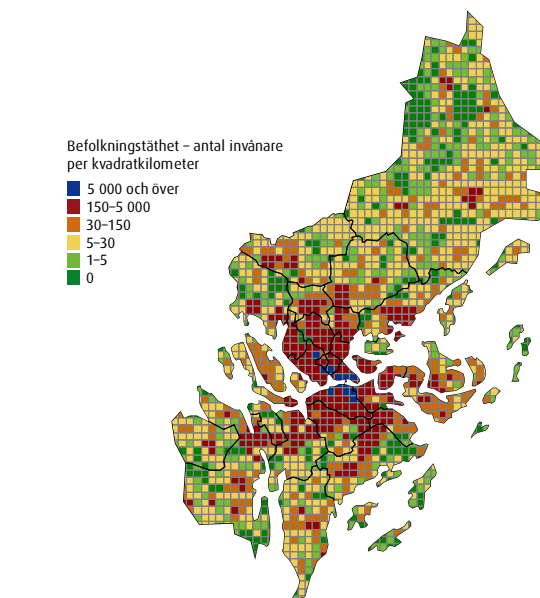
statistik

KOROPLETKARTAN är den karttyp som oftast används för att redovisa statistik. Namnet härrör från grekiskans *choros* som står för plats och *pleth* som betyder värde, det vill säga att ge platsen ett värde. Statistiken som presenteras i koropletkartorna är till karaktären diskret. De kopplas vanligtvis till en administrativ indelning som län, kommuner eller valdistrikt, men det förekommer även att värdena kopplas till exempelvis avrinningsområden, postnummerområden, stadsdelar eller ett rutnät med kilometer-rutor som lagts över kartan.

I koropletkartan utgår man från att värdena är jämt spridda inom de administrativa gränserna varför hela området får samma färg. Områdena som statistiken kopplas till i koropletkartan är vanligtvis olika stora. Detta gör att absoluta värden inte blir jämförbara i en koropletkarta och i stället behöver statistiken räknas

om till relativa tal som *procent*, *densitet* eller *per capita*. Statistiken klassindelas och presenteras på kartan genom att de olika områdena färgsätts efter klasstillhörigheten. Koropletkartan bör inte ha fler än sex klasser och inte heller färre än fyra. Om antalet är fler än sex får läsaren svårt att urskilja klassgränserna och med färre klasser än fyra finns risken att kartan generaliseras alltför mycket.

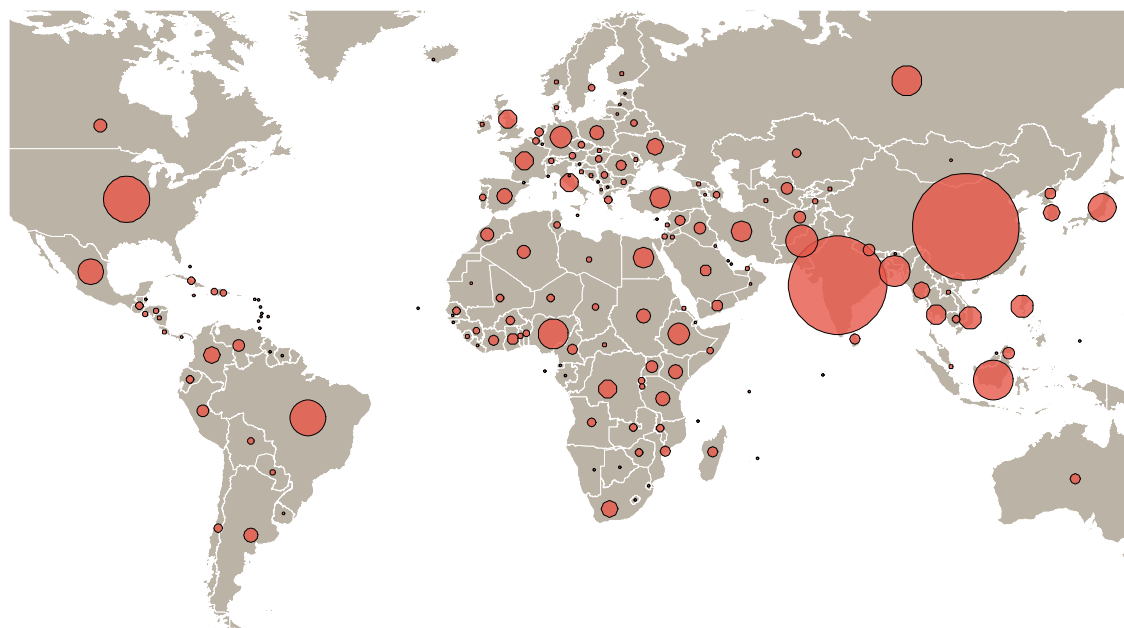
DEN PROPORTIONERLIGA symbolkartan är en annan vanligt förekommande tematisk karta, som är en form av prickkarta. Proportionerliga symbolkartan är utmärkt för att visa statistik i *absoluta tal*. Statistiken är också här diskret och finns som punkter eller aggregerat inom en yta. Statistiken redovisas i kartan i förhållande till storleken på värdet. Det kan vara en tätortskarta där lågt befolkningstal för en

Exempel på koropletkarta där värdet kopplats till rutor. Här 2 x 2 km-rutor med befolkningstäthet per kvadratkilometer.

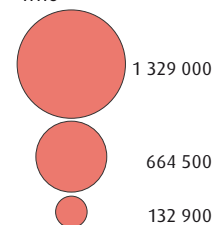
tätort motsvaras av en proportionerligt liten symbol och ett högt befolkningstal redovisas med en proportionerligt större symbol. Vanligaste typerna av

symboler är cirklar och kvadrater. En proportionerlig symbolkarta kan även utnyttja klassgränser för indelningen av symboler likt koropletkartan. ●

Exempel på en proportionerlig symbolkarta.

Folkmängd per land i tusental
WHO

Författare

Stefan Svanström

arbetar med geografiska informationssystem på SCB
tfn: 08-506 945 58
e-post: stefan.svanstrom@scb.se

Sämre villkor för många från Afrika

Foton: Marie Almers

Utrikes födda skiljer sig från inrikes födda inom flera områden. Inom arbetslivet är utrikes födda sysselsatta i lägre utsträckning än svenskfödda, och de har mindre ofta ett arbete som motsvarar deras utbildningsnivå. Skillnaderna är stora mellan olika grupper av utrikes födda, och beror på födelseland och tid man bott i Sverige.

Andelen sysselsatta är lägre bland utrikes födda än bland inrikes födda. Detta gäller även för utrikes födda personer som bott i Sverige i mer än 20 år. Personer födda i Asien och Afrika är sysselsatta i lägst utsträckning. Absolut

sämst är situationen för yngre. Skillnaderna i förhållande till de inrikes födda är störst bland personer under 40 år.

ATT UTRIKES FÖDDA är sysselsatta i lägre utsträckning än inrikes födda gäller även för högutbildade personer. Dessutom är det tydligt att utrikes födda med en hög utbildningsnivå oftare arbetar i yrken där hög utbildning inte krävs. Andelen högskoleutbildade inrikes födda kvinnor som år 2006 arbetade i ett yrke som inte kräver högskoleutbildning låg runt 20 procent. Bland kvinnor födda i Asien och Afrika var motsvarande siffra 40 procent.

Att vara högskoleutbildad och ha ett yrke som i princip inte kräver någon utbildning alls är vanligare bland utrikes födda män än utrikes födda kvinnor, speciellt bland män födda i Sydamerika och Asien.

REDAN I SKOLÅLDERN finns skillnader mellan inrikes och utrikes födda. Det är elever födda i Afrika och Asien som går ut grundskolan med sämst förutsättningar. Det genomsnittliga meritvärdet för betygen i årskurs 9 är lägst i dessa grupper. Dessutom lämnar en högre andel av dessa elever grundskolan utan behörighet till gymnasiet. Skill-

Efter att Integrationsverket lades ned 2007 har SCB övertagit ansvaret för att årligen producera statistik och analyser inom området integration. En viktig källa är databasen STATIV.

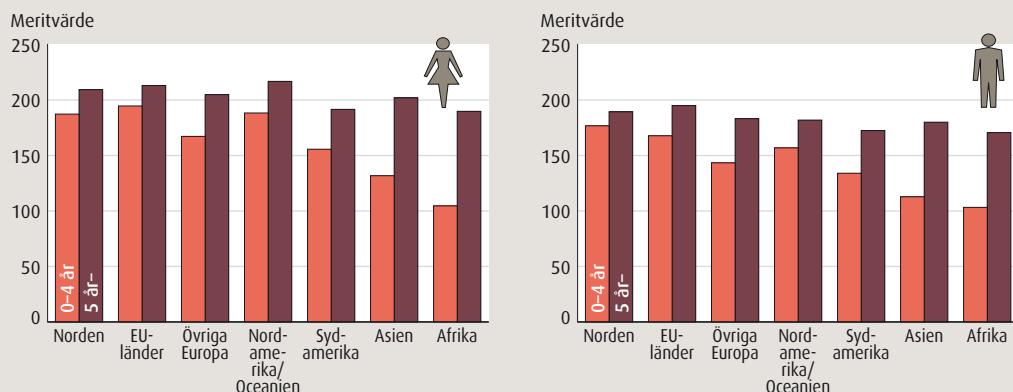
naderna mellan elever från Afrika och Asien jämfört med övriga är speciellt höga bland barn som har bott en kortare tid i Sverige, och därför bara har haft en del av sin skolgång i Sverige.

BOENDESEGREGATION är ett begrepp som ofta anses ha betydelse för integration. Segregation betyder att olika grupper i en befolkning är fysiskt åtskilda från varandra. Studerar man gruppen utrikes födda i Sverige finner man att de är koncentrerade till relativt få kommuner. År 2006 bodde närmare 40 procent av alla utrikes födda i 15 av landets 290 kommuner. Störst andel utrikes födda fanns i Haparanda. Därefter kom Botkyrka, Malmö, Södertälje och Huddinge. I de fyra sistnämnda är det personer från Asien som utgör den största gruppen utrikes födda.

Områden som Rosengård i Malmö och Rinkeby i Stockholm är tydliga exempel på att den utrikes födda befolkningen i Sverige inte heller är jämnt fördelad inom olika kommuner. Det finns dock stora skillnader mellan olika grupper av utrikes födda.

Utrikes födda som bott mindre än fem år i Sverige klarar grundskolan sämst

Genomsnittligt meritvärde för betyg från grundskolans årskurs 9 efter födelseland och tid i Sverige

Utrikes födda som varit kort tid i Sverige får i genomsnitt låga grundskolebetyg. Det gäller främst elever från Afrika och Asien.

och Asien

I de bostadsområden i Sverige där mer än 20 procent av de boende är födda utomlands är det en liten andel som är födda i Norden och en betydligt större andel som är födda i Asien. I bostadsområden där mindre än 5 procent är födda utomlands är däremot närmare 40 procent av de utrikes födda från ett annat nordiskt land.

Personer födda i Asien och Afrika bor oftare än andra utrikes födda i områden där en hög andel av befolkningen är födda utomlands.

I de bostadsområden som har högst andel utrikes födda är hälften födda i Asien eller Afrika.

VALDELTAGANDET ÄR LÄGRE för utrikes födda, i synnerhet för dem som varit kort tid i Sverige. Vid 2006 års riksdagsval var skillnaden i valdeltagande mellan inrikes och utrikes födda hela 18 procentenheter. Speciellt lågt är valdeltagandet bland personer födda i Asien, Afrika och i de länder i Europa som inte tillhör EU.

När det gäller hur väl olika grupper av utrikes födda är representerade i kommunfullmäktige är det återigen personer från Asien, Afrika och de länder i Europa som inte tillhör EU som är sämst representerade i förhållande till antalet röstberättigade.

VID REDOVISNING av integrationsstatistik efter födelseland är det viktigt att hålla i minnet att denna indelning hänger samman med ett flertal faktorer som också

påverkar etableringen i samhället. En viktig faktor är hur länge man har bott i Sverige. Tiden som man har bott i landet påverkar både barns skolbetyg och andelen sysselsatta i olika grupper. Att Sverige på senare år haft en stor invandring från till exempel Irak, innebär alltså att gruppen född i Asien består av en större andel personer med kort tid i Sverige än exempelvis gruppen född i ett annat nordiskt land. Även orsaken till varför man invandrat varierar med födelseland. En stor del av dem som invandrat till Sverige från något land i Norden är födda i Finland och kom till Sverige som arbetskraftsinvandrare under slutet av 1970-talet. Personer som kommit som flyktingar till Sverige på senare år är i huvudsak födda i Afrika eller Asien. Under 1990-talet anlände även många flyktingar från det forna Jugoslavien.

Den svenska integrationspolitikens mål är att alla ska ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Statistiken visar dock att det inom många områden av samhället finns avgörande skillnader mellan inrikes och utrikes födda. Det är också tydligt att skillnaderna i förhållande till de inrikes födda är betydligt större bland personer som är födda i Afrika, Asien och de länder i Europa som inte är medlemmar i EU.

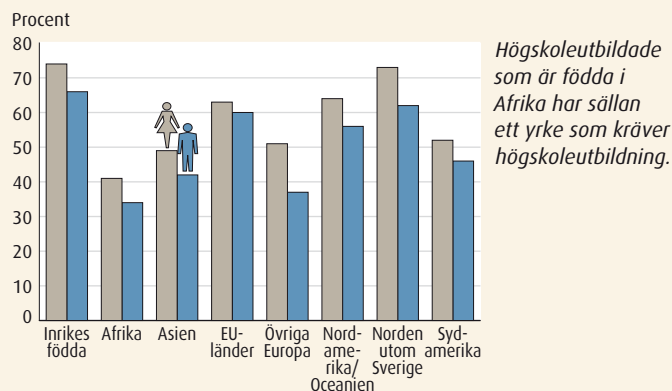

Författare

Karin E Lundström arbetar med demografisk analys på SCB
tfn: 08-506 947 02
e-post: karin.e.lundstrom@scb.se

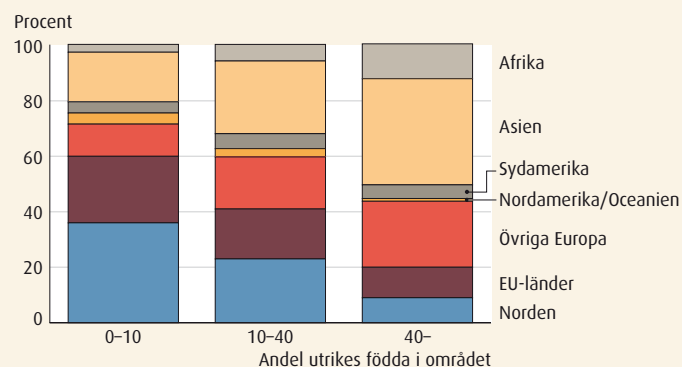
Många utrikes födda med högskoleutbildning har arbeten som inte kräver det

Andel högskoleutbildade med ett yrke som kräver högskoleutbildning

Utrikes födda i Norden eller annat EU-land bor i samma område som svenskfödda

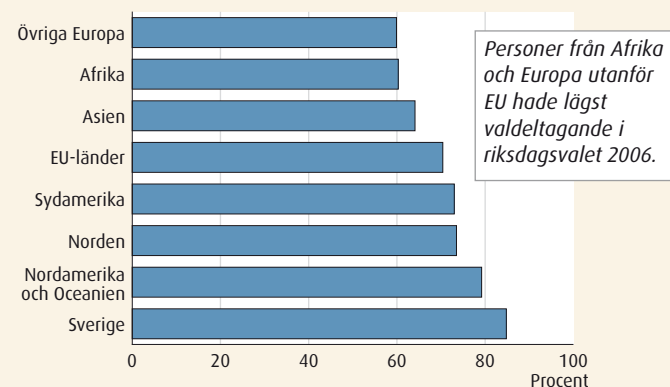
Utrikes födda efter födelseland och andel utrikes födda inom respektive område

Personer födda i Asien och Afrika bor oftare än andra utrikes födda i områden där en hög andel av de boende är födda utomlands.

Lågt valdeltagande bland de utrikes födda

Valdeltagande i riksdagsvalet 2006

Invandrare som fått asyl flyttar mest

Flertalet invandrargrupper bor i storstadsregionerna. Flyktingar som Migrationsverket anvisat boende är mer spridda över landet, även tio år efter invandringen.

Bosättnings- och flyttmönstret skiljer sig åt mellan olika grupper av invandrare. Den första tiden efter invandringen är omflyttningen inom landet stor. Störst är den för dem som fått asyl. För dem som under den tid deras ärende utreddes bodde på anläggningsboende, är omflyttningen speciellt omfattande.

TIDIGARE STUDIER som tagit ett övergripande perspektiv för att beskriva flyttmönstren bland invandrare har främst gjort det i avsikt att beskriva effekterna av "Hela Sverige-strategin". I det systemet för flyktingmottagning fick personerna inte själva välja bostadsort, utan kommunplaceras av Migrationsverket. Syftet var att motverka koncentrationen

av invandrare till storstäderna och på så vis öka integrationen. Strategin infördes 1985 och upphörde 1994. Effekterna av "Hela Sverige-strategin" visade sig dock vara kortsiktiga då en hög andel av de asylsökande som blivit anvisade boende flyttade till storstadsregionerna när de väl fått sitt uppehållstillstånd. I dag har man övergivit strategin och asylsökande får bosätta sig var de vill under ansökningstiden, såvida de kan ordna boendet själva.

NÄRA HÄLFTEN AV DE ASYLSÖKANDE väljer i dag att ordna sitt boende på egen hand, jämfört med att ungefär 90 procent blev anvisade boende under "Hela Sverige-strategin". De som i dag blir anvisade boende är främst personer som inte har släktingar i landet. Jämfört med tiden då "Hela Sverige-strategin" gällde, är det fler av de asylsökande som blivit kommunplacerade som stannar kvar i den region där de blivit placerade. En förklaring till det

kan vara att de som i dag ordnar sitt boende själva, oftast med släktingars hjälp, utgör den grupp av asylsökande som tidigare flyttade till storstadsregionerna ganska kort efter att de fått sitt uppehållstillstånd. Motiven att flytta är alltså mindre för de personer som blir anvisade boende i dag, än vad som var fallet för de som blev anvisade boende under "Hela Sverige-strategin".

ARBETSKRAFTSINVANDRARE är starkt koncentrerade till storstadsregionerna. Det är i dessa arbetsmarknadsregioner som sysselsättningsökningen varit som störst under det senaste årtiondet. Andra undersökningar har visat att många arbetskraftsinvandrare, speciellt de yngre, gärna vill maximera sin inkomst genom att ha mer än ett arbete, något som är lättare i storstadsregionerna där utbudet av arbetstillfällen är större.

EFTER FEM ÅR I SVERIGE bor nära 70 procent av de personer som fått asyl i flerbostadshusområden med låg andel höginkomsttagare. Det är en ökning med 18 procentenheter jämfört med hur första boendet fördelar sig efter områdestyper. De personer som man i registren har kunnat följa under tio år verkar inte heller ha gjort någon boendekarriär, i den betydelsen att de har flyttat in i områden där höginkomsttagare bor. Denna koncentration till flerbostadshusområden med låg andel höginkomsttagare, sker inom alla typer av regioner, såväl i storstad som på landsbygd. Givetvis finns det individer som flyttat till mer attraktiva områden, men som grupp räknat har asylsökande under sina fem första år

FAKTA

Invandrare grupperade utifrån grund för bosättning – sorterad i storleksordning det senaste årtiondet

Återinvandrade svenskar
Återinvandrade svenska medborgare.

Personer som fått asyl
I denna grupp ingår personer som fått asyl i Sverige.

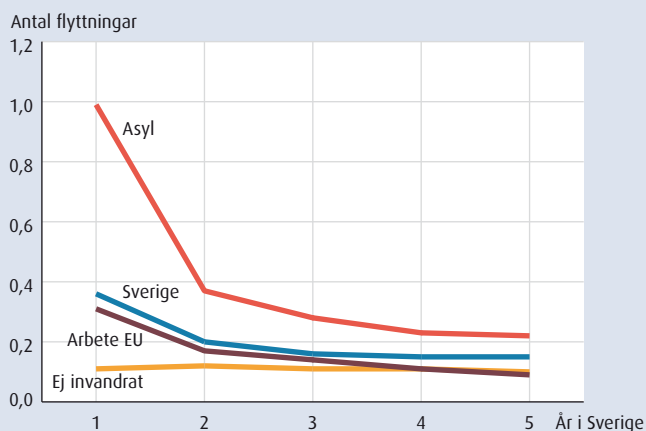
Arbetskraftsinvandrare från EU-länder
I denna grupp ingår arbetskraftsinvandrare från EU-länder utanför Norden.

Övriga arbetskraftsinvandrare
Arbetskraftsinvandrare från länder utanför EU och Norden.

I rapporten "Invandras flyttmönster" beskrivs även anhöriginvandrare, nordiska medborgare och studenter.

De flesta flyttar efter ett år

Genomsnittligt antal flyttar under ett år, efter tid sedan invandringen, för personer invandrade 1997–2002

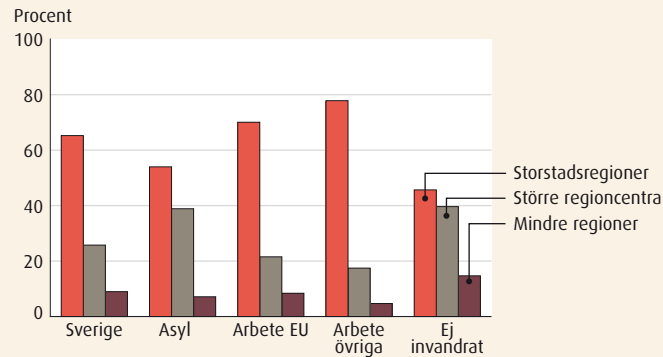
Den första tiden efter invandringen är omflyttningen stor, mest flyttar de som fått asyl.

i Sverige alltmer koncentrerats till flerbostadshusområden med låg inkomstnivå. Samtidigt är personer som fått asyl än mer underrepresenterade i de mest attraktiva områdena jämfört med när de först kom till Sverige. Forskning har i dag alltmer frångått förklaringen om att invandrare frivilligt söker sig till invandrantäta områden, till förmån för förklaringar som betonar diskrimineringens roll för att skapa och vidmakthålla segregationsmönster.

ARBETSKRAFTSINVANDRARE, speciellt från länder utanför EU, bosätter sig oftast i områden där många höginkomsttagare bor. De arbetskraftsinvandrare som kommer från länder utanför EU har en mycket hög medelinkomst och har därmed i större utsträckning möjlighet att köpa sig en bostad i mer

Boende i storstadsregioner är vanligast

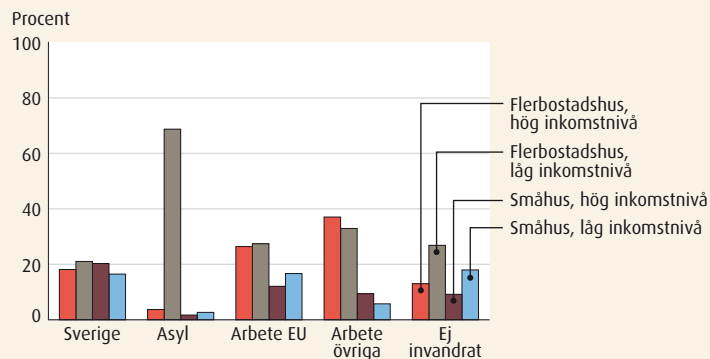
Boendet efter fem år för personer som invandrat 1997–2002, efter grund för bosättning och typ av region

Arbetskraftsinvandrare är starkt koncentrerade till storstadsregionerna.

Ingen boendekarriär bland invandrare

Boendet efter fem år för personer som invandrat 1997–2002, efter grund för bosättning och områdestyp

Efter fem år i Sverige bor 70 procent av dem som fått asyl i flerbostadshusområden med låg inkomstnivå.

attraktiva områden. Återinvandrade svenskar har ett flyttmönster där en högre andel har flyttat in i småhusområden fem år efter återinvandringen till Sverige. ●

Lästips

Invandrades flyttmönster, Demografiska rapporter 2008:4, SCB

To measure and monitor internal migration based on national population registration, SCB 2006

Diskriminering på den svenska bostadsmarknaden – En rapport från DO:s särskilda arbete under åren 2006–2008 kring diskriminering på bostadsmarknaden, DO:s rapportserie 2008:3

Bråmås, Åsa (2007), Etnisk diskriminering på bostadsmarknaden – en forskningsöversikt, Institutet för bostads- och urbanforskning

Författare

Christian Skarman arbetar med demografiska analyser på SCB
tfn: 08-506 942 83
e-post: christian.skarman@scb.se

Foto: Lena Blåsjö-Jansson

Inkomstskillnaden mellan könen har ökat

Kvinnor har lägre inkomster än män. Efter många års minskning av inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män har de sedan några år tillbaka ökat.

SCB:s inkomstregister visar att år 2007 hade kvinnor i åldersgruppen 20–64 år en medianinkomst på 212 200 kronor. Män hade 272 500 kronor. Det betyder att kvinnors inkomst var 78 procent av mäns inkomst. Skillnaden mellan kvinnors och mäns inkomst, minskade under en lång period. År 1985 låg andelen på 68 procent, tio år senare var den uppe i 75 procent. Därefter gick ökningen långsammare med nedgångar enstaka år. År 2004 nåddes det hittills högsta värdet, 79 procent. Därefter har dock utvecklingen gått åt motsatt håll, så att inkomstskillnaden var större 2007 än 2004.

Det inkomstbegrepp som används är sammanräknad förvärvsinkomst. I detta begrepp ingår inkomst av lön och näringsverksamhet samt de skattepliktiga transfereringar man får för att man av någon anledning inte arbetar. Dessa transfereringar är främst arbetslöshetsersättning, sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning, föräldrapenning och pension.

Flera faktorer avgör hur stor inkomst en person har. För de allra flesta handlar det enkelt uttryckt om storleken på lönen och på hur mycket man arbetar. Jämför man kvinnor och män inom dessa områden visar det sig också att kvinnor i genomsnitt har lägre lön och kortare arbetstid än män har.

Vad har då skett för kvinnor och män sedan mitten av 1980-talet när det gäller dessa faktorer? Har det skett någon utjäm-

ning och pågår i så fall denna utjämning fortfarande?

UPPGIFTER FRÅN LÖNER för hela arbetsmarknaden finns från och med 1992. Kvinnors lön som andel av mäns lön har under hela perioden varit tämligen konstant. Det har inte skett någon utjämning under dessa 15 år. Medellönen för kvinnor 2007 var 23 500 kronor och för män 28 000 kronor, dvs. medellönen för kvinnor uppgick, precis som 1992, till 84 procent av medellönen för män. Deltidslönerna är uppräknade till heltidslöner.

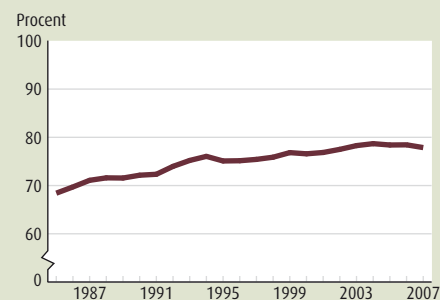
Här bör förtydligas att löneskillnaderna mellan kvinnor och män till allra största delen beror på skillnader i lön mellan olika typer av yrken och olika sektorer på arbetsmarknaden. Kvinnor arbetar i större utsträckning än män inom yrkesområden med relativt låg lön, till exempel vård och omsorg.

Könsuppdelningen på arbetsmarknaden har givetvis stor betydelse för inkomstskillnaderna. Under 1990-talet har det skett en svag minskning av könsuppdelningen, som främst berodde på en ökad andel kvinnor inom traditionellt manliga yrken, som kräver hög utbildning och därmed högre lön. Data från SCB:s yrkesregister tyder på att denna utveckling har fortsatt under 2000-talet och det borde bidra till ökad utjämning av inkomsterna.

NÄR DET GÄLLER DEN överenskomna arbetstiden för dem som förvärvsarbetar ökade den för kvinnor

Inkomstskillnaderna är större än 2004

Skillnad mellan kvinnors och mäns sammanräknade inkomst 1985–2007. Kvinnors andel i relation till mäns andel

2007 låg kvinnors inkomst som andel av mäns cirka en procentenhet lägre än 2004.

från strax under 34 timmar i slutet av 1980-talet till närmare 36 timmar 2002. Under åren 2004–2007 låg den något lägre, 35 timmar. För män har utvecklingen varit den motsatta, en minskning från drygt 41 timmar i slutet av 1980-talet till 40 timmar 2004 och därefter oförändrat. Räkna man kvinnors arbetstid som andel av mäns arbetstid nåddes det hittills högsta värdet, precis som när det gäller sammanräknad förvärvsinkomst, år 2004.

Utjämningen har således avstannat de senaste åren vilket bidrar till att inkomstskillnaderna inte längre minskar. I mitten av 1990-talet arbetade 38 procent av kvinnorna och 8 procent av männen deltid. År 2007 var andelarna 34 respektive 11 procent. Även här sker små förändringar som borde bidra till inkomstutjämningen.

EN ANNAN VIKTIG FAKTOR är de personer som inte är sysselsatta, det vill säga de som är arbetslösa eller inte ingår i arbetskraften. Att inte vara sysselsatt är vanligare bland

kvinnor än bland män. I slutet av 1980-talet var det cirka 15 procent av kvinnorna och 10 procent av männen i åldersgruppen 20–64 år som inte fanns i arbetskraften enligt arbetskraftsundersökningen (AKU). Efter en kraftig ökning under lågkonjunkturen på 1990-talet har andelen åter minskat. Under de senaste åren har dock minskningen varit större för män. Jämfört med 2003 har andelen minskat från 16 till 13 procent för män och från 21 till 20 procent för kvinnor. Detta har säkert bidragit till att inkomstskillnaderna inte har minskat de senaste åren.

När man är frånvarande från arbetet på grund av sjukdom eller för att ta hand om sina barn minskar inkomsten. Kvinnor har högre ohälsotal än män och skillnaden har ökat under den senaste 10-årsperioden. År 1998 låg ohälsotalen för kvinnor på 38. År 2007 hade det gått upp till 46. För män var ökningen betydligt mindre, från 29 till 31. Det innebär att år 1998 var ohälsotalen för kvinnor 30 procent högre än för män. År

Foton: Marie Almers

Män tar ut allt större andel av föräldrapenningen och den tillfälliga föräldrapenningen.

2007 låg det 50 procent högre. Denna utveckling motverkar en utjämning av inkomsterna.

OCKSÅ NÄR DET GÄLLER FRÅNVARO för att ta hand om sina barn är skillnaden mellan könen stor, även om den har minskat något under de senaste åren. När det gäller föräldrapenning, det vill säga de dagar som föräldrarna kan ta ut till dess barnet är 8 år, ökar andelen ersättningsdagar uttagna av män. År 1990 togs endast 7 procent av ersättningsdagarna med föräldrapenningen ut av män, år 2000 var det 12 procent och 2007 nästan 21 procent. Också när det gäller tillfällig föräldrapenning (vård av sjuka barn) har en utjämning skett.

Under den senaste 10-årsperioden har andelen dagar uttagna av män ökat från 31 till 36 procent. Dessa förändringar verkar utjämnande på inkomsterna.

ATT KVINNOR HAR STÖRRE frånvaro från arbetet framgår också av SCB:s inkomstregister. Den del av den sammanräknade förvärvsinkomsten som består av transfereringar, det vill säga de ersättningsdagar man får för att man av någon anledning inte arbetar, är större för kvinnor än för män. Medelbeloppet för kvinnor år 2007 var 25 procent högre än för män och det var den största skillnaden som funnits under mätperioden (1985–2007). För kvinnor bestod den sammanräknade förvärvs-

inkomsten år 2007 till nästan 17 procent av transfereringar och för män knappt 10 procent.

SAMMANTAGET FÖREFALLER det som om det är på två områden som utvecklingen går i en riktning som medför att inkomstskillnaderna mellan könen minskar. Dessa två områden är könsuppdelningen på arbetsmarknaden och uttag av föräldrapenningen. När det gäller löner och arbetstidens längd tycks utvecklingen i stort sett ha stått stilla de senaste åren och när det gäller ohälsotalen och andelen ej sysselsatta pekar utvecklingen de senaste åren i en riktning som medför ökade inkomstskillnader. ●

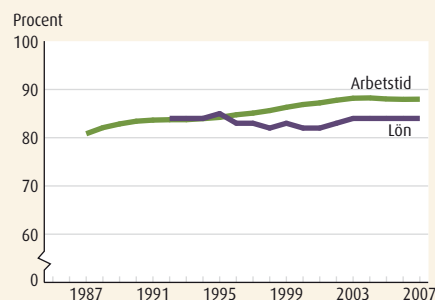
FAKTA

Ohälsotal

Antalet utbetalda dagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning (före år 2003 förtidspension och sjukbidrag) från socialförsäkringen per registrerad försäkrad i åldrarna 16–64 år. Alla dagar är omräknade till heldagar, t.ex. två dagar med halv ersättning blir en dag. Dagar med sjuklön från arbetsgivare ingår inte i ohälsotalet.

Skillnad mellan kvinnors och mäns lön och överenskommen arbetstid

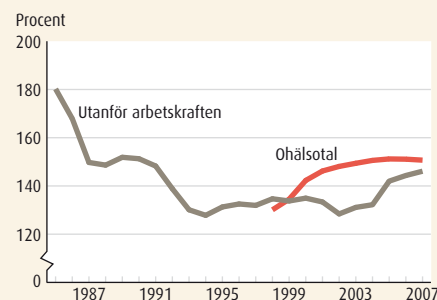
Kvinnors andel i relation till mäns andel

Kvinnors lön har legat på ungefär samma avstånd från mäns löner de senaste 15 åren. När det gäller överenskommen arbetstid har kvinnorna kommit närmare männen, dock inte de senaste åren.

Skillnad mellan kvinnors och mäns ohälsotal och andel utanför arbetskraften

Kvinnors andel i relation till mäns andel

Både när det gäller andelen som är utanför arbetskraften och ohälsan har skillnaderna mellan kvinnor och män ökat de senaste åren.

Författare

Hans Heggemann arbetar med ekonomisk välfärdstatistik på SCB
tfn: 019-17 68 10
e-post: hans.heggemann@scb.se

Kvinnor har lägre inkomst i alla länder

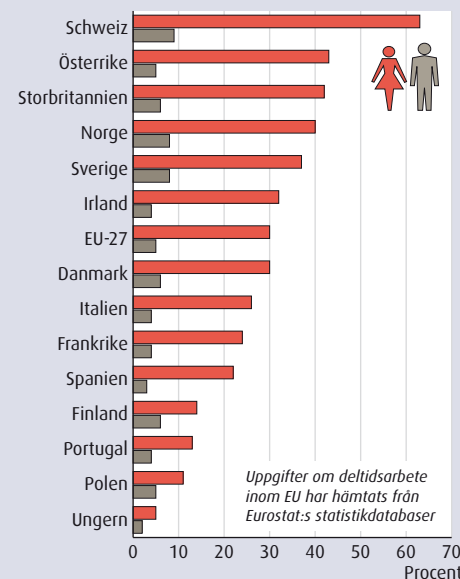
I alla OECD-länder har kvinnor lägre inkomst än män. Inkomstskillnaderna mellan könen är minst i Ungern, där kvinnors arbetsinkomst i åldersgruppen 25–64 år i genomsnitt är 90 procent av männens.

I Sverige var kvinnornas inkomster 74 procent av männens. I Finland och Danmark var skillnaden 72 respektive 71 procent, medan kvinnorna i Norge hade inkomster som motsvarade 67 procent av männens. I länder som Korea, Schweiz och Österrike är inkomstskillnaderna ännu större.

DELTIDARBETE är den viktigaste orsaken till att kvinnors inkomster är lägre än mäns. I OECD:s inkomstjämförelser redovisas inte hur stor del av skillnaden som beror på deltidsarbete. EU:s arbetskraftsundersökningar, där frågor om deltidsarbete ställs på ett likartat sätt i alla EU-länder, visar att andelen deltidsarbetande är högre för kvinnor än för män i alla EU-länder. I några länder är skillnaderna mycket stora. I gruppen sysselsatta som inte samtidigt studerade och var i åldern 25–64 år var det i genomsnitt 30 procent av kvinnorna och 5 procent av männen som arbetade deltid 2007. Med deltid menas då att de normalt arbetade mindre än 35 timmar per vecka. Schweiz är det tydligaste exemplet på att kvinnors deltidsarbete i hög grad förklarar inkomstskillnaderna. Schweiz har den högsta andelen deltidsarbetande kvinnor, 63 procent, och är också det land i Europa som hade störst inkomstskillnader mellan könen.

Hög andel deltidsarbetande kvinnor...

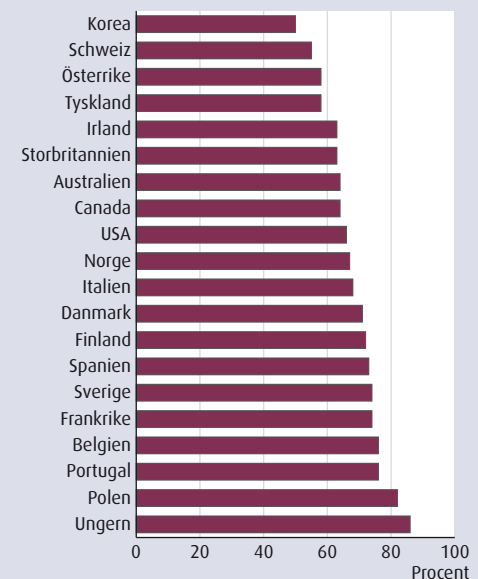
Andel sysselsatta i åldern 25–64 år som arbetade deltid första kvartalet 2007 i ett urval av EU-länder

Schweiz och Österrike har hög andel deltidsarbetande kvinnor...

... i länder med störst inkomstskillnader mellan kvinnor och män

Kvinnors arbetsinkomst i åldern 20–64 år i procent av mäns i ett urval av OECD-länder

... och stora inkomstskillnader mellan kvinnor och män.

Situationen är likartad i Österrike, medan Polen och Portugal är exempel på länder som har låg andel deltidsarbetande kvinnor och jämförelsevis mindre inkomstskillnader mellan könen.

I de jämförelser som OECD publicerat ingår alla som haft en inkomst, och den period som inkomsten avser varierar mellan länderna. Förutom att kvinnorna i genomsnitt har lägre inkomst är det i många länder dessutom högre andel kvinnor än män som inte alls har någon inkomst. I många länder är andelen män med arbetsinkomst runt 80 procent medan andelen kvinnor med inkomst varierar mellan 50 och

70 procent. Korea, Spanien och Italien är exempel på länder där 80 procent av männen och endast ungefär hälften av kvinnorna haft en inkomst. I Sverige hade 96 procent av både kvinnor och män någon form av arbetsrelaterad inkomst.

Uppgifterna gäller de personer som haft inkomst under den period som undersökts. Den period som inkomsten avser varierar mellan länderna och olika typer av inkomster kan ingå i olika länder. Ändå anses uppgifterna ge en god bild av skillnaden i inkomst mellan könen inom varje land.

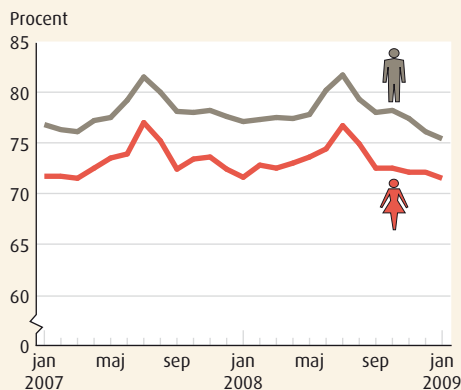
FAKTA

Uppgifter om inkomster inom OECD-länderna har hämtats från OECD:s årliga publikation för internationella jämförelser inom utbildningsområdet, "Education at a Glance", www.oecd.org

Utvecklingen de senaste två åren

Sysselsättningen minskar mer för män

Sysselsatta i procent av befolkningen. Åldersgruppen 15-74 år

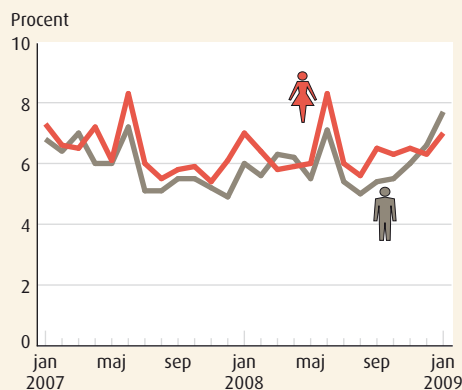

Källa: Arbetskraftsundersökningarna (AKU), SCB.

Sysselsättningsgraden för kvinnor låg i januari 2009 på ungefär samma nivå som i januari 2007 och 2008. För män har sysselsättningsgraden i januari 2009 minskat jämfört med samma tid 2007 och 2008.

Större arbetslöshet för män

Arbetslösa i procent av arbetskraften. Åldersgruppen 15-74 år

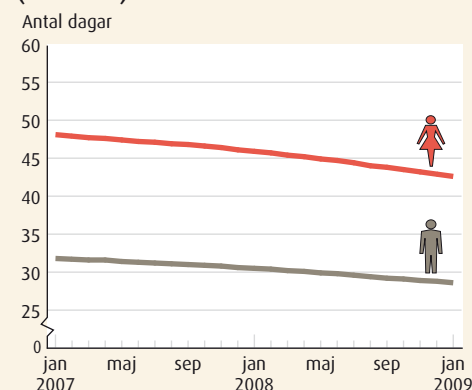

Källa: Arbetskraftsundersökningarna (AKU), SCB.

Arbetslösheten har varit högre för kvinnor än för män under nästan hela perioden. Men från december 2008 har männen högre arbetslöshetstal än kvinnorna. I januari 2009 var det som högst med 7,5 procent och för kvinnorna 7,0 procent.

Ohälsotalen minskar mer för kvinnor än män

Frånvarodagar som ersatts från sjukförsäkringen under en 12-månadersperiod (ohälsotal)

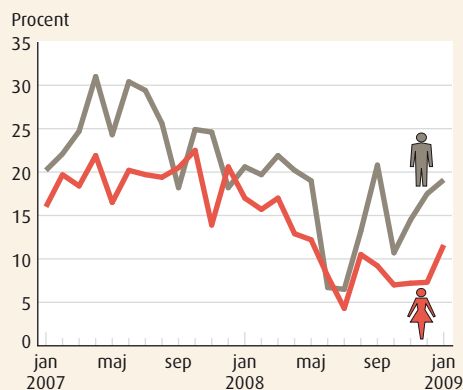
Källa: Försäkringskassan

Ohälsotalet för kvinnor har minskat med drygt 5 dagar under perioden januari 2007 till samma månad 2009. Männen ohälsotal minskade med drygt 3 dagar.

Låga förväntningar men männen mest positiva

Förväntningar om det egna hushållets ekonomi det närmaste året.

Andel som svarat "bättre" minus andel som svarat "sämre"

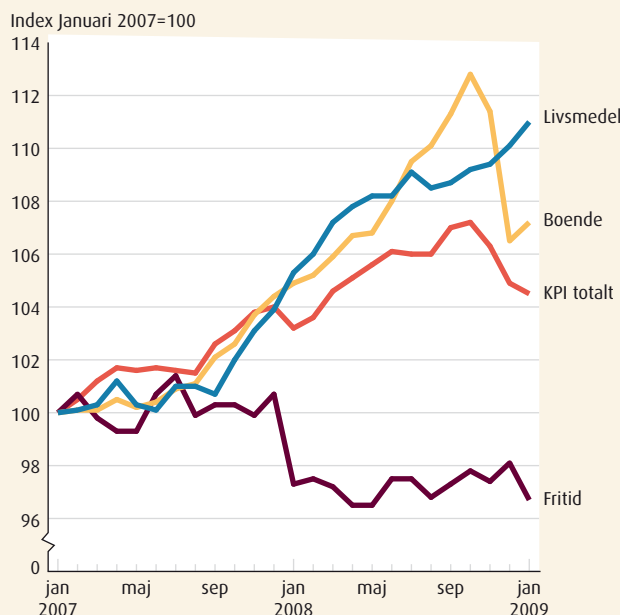

Källa: Hushållens inköpsplaner (HIP), Konjunkturinstitutet

Hushållens förväntningar om den egna ekonomin är mer pessimistiska än någonsin under perioden. Männen är betydligt mer positiva i sina förväntningar på den egna ekonomin.

Boendekostnaderna sjunker när räntorna sänks

Konsumentprisindex, KPI

Källa: Konsumentprisindex (KPI), SCB.

Livsmedel av olika slag blev märkbart dyrare senaste året. I boendet blev el och räntor dyrare. Nyligen sänktes räntorna. Billigare hemelektronik drog ned kurvan för fritidsprodukter.

Foto: Marie Almers

Priset på den varukorg, som ligger till grund för beräkningarna av konsumentpriserna, ökade under januari 2007 till december 2008. Om korgen kostade 100 kr i januari 2007 kostade samma korg 104 kr i december 2007 och i oktober 2008 kostade korgen 107,20 kr. I januari 2009 sjönk priset till 104,50 kr.

Färre hushåll får bostadsbidrag

Antalet hushåll i landet som får bostadsbidrag fortsätter att sjunka. År 2007 fick 245 000 hushåll bostadsbidrag någon gång under året. Det är en minskning jämfört med 2006. Sedan de nya reglerna för bostadsbidrag infördes 1997 har det år från år, med

undantag av 2004, varit färre som fått bostadsbidrag. Orsaken är bland annat att hushållens inkomster ökat medan reglerna för bidragets inkomstgränser legat still.

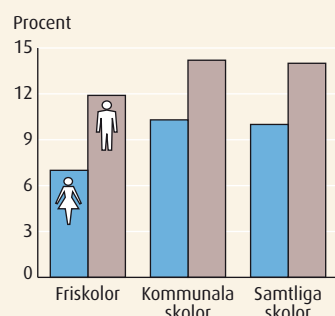
Källa: Försäkringskassan, www.forsakringskassan.se

Stödundervisning vanligast i kommunala grundskolor

Av de 92 000 elever som gick i årskurs 3 i grundskolan våren 2008 var det 12 procent (11 000 elever) som fått någon form av stödundervisning.

I de fristående skolorna, där ungefär 7 000 av eleverna gick, var det drygt 9 procent som haft stödundervisning. I både friskolor och kommunala skolor var det vanligare att pojkar fick stödundervisning.

Andel elever med stödundervisning i årskurs 3 våren 2008

Källa: SCB, www.scb.se

Svenska elever presterar över genomsnittet men utvecklingen är negativ

Under de senaste 20 åren har svenska elever i grundskolan presterat över genomsnittet i flertalet internationella studier. Kunskapsutvecklingen är dock negativ. Det visar en sammanställning av resultat från internationella och nationella studier som Skolverket gjort på uppdrag av regeringen. Sammanställningen rör i huvudsak perioden 1991–2007. Svenska elever ligger på eller över genomsnittet i läsförståelse, naturvetenskap och matematik. Utvecklingstrenden

är dock genomgående negativ. Sveriges position har, med något undantag, försämrats jämfört med de andra länderna i undersökningen. Orsakerna är inte enbart att övriga länder har en positiv utveckling utan att Sveriges faktiska resultat i undersökningarna har försämrats. Både de svagpresterande och de allra högst presterande eleverna har en negativ kunskapsutveckling. Försämringen är störst i matematik och naturvetenskap.

Källa: Skolverket, www.skolverket.se

SCB-siffran

379

barn föddes den 6:e maj...

...som var den vanligaste födelsedagen 2008.

Under året föddes totalt 109 000 barn, 53 000 flickor och 56 000 pojkar.

Källa: SCB:s befolkningsstatistik, www.scb.se

NYA BÖCKER

Rapporterna kan laddas hem på www.scb.se och beställas i tryckt form via e-post: publ@scb.se

Ljus framtid för elever inom vård och teknik

De elever som i dag utbildar sig till ett arbete inom hälso- och sjukvård väntas få en ljus framtid. Bristen på arbetskraft inom det här området beräknas att bli stor på sikt. Detsamma gäller yrken inom teknikområdet.

Det kan du läsa i den nya rapporten **Trender och prognoser 2008** där beräkningar över tillgången och efterfrågan på personer med olika utbildningar presenteras med siktet ställt på år 2030. För 49 utbildningsgrupper ges en särskilt utförlig redovisning av läget på arbetsmarknaden i dag och utsikterna för framtiden. Dessutom innehåller rapporten olika avsnitt, bland annat om högskolan, befolkningsammansättningen och sysselsättningsutvecklingen.

Invandrare från EU-länder mer integrerade

Målet med den svenska integrationspolitiken är att alla ska ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Bland utrikes födda i Sverige tycks personer från Asien och Afrika vara mindre integrerade än andra grupper, i det svenska samhället. Skillnaderna är mindre för födda i Norden och i EU-länder.

I rapporten **Integration – en beskrivning av läget i Sverige**, beskrivs likheter och skillnader mellan inrikes och utrikes födda i Sverige vad gäller utbildning, boende, arbetsmarknad och demokrati.

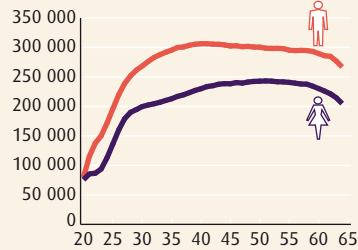

40-åriga män har högst inkomst

Den sammanräknade förvärvsinkomsten år 2007 var högst för 40-åriga män. Medianvärdet för dem låg på 306 300 kronor. För kvinnor låg toppen vid 51 års ålder och nådde då upp till 243 200 kronor.

Upp till 20 års ålder har kvinnor och män ungefär lika stora inkomster. Därefter ökar männens inkomster betydligt snabbare än kvinnornas. I åldrarna 32–36 år, när många har små barn, ligger kvinnornas inkomster på ungefär 72 procent av männens. Därefter ser vi en viss

Sammanräknad förvärvsinkomst efter kön och ålder. Medianvärdet 2007

utjämning, mest lika är inkomsterna vid 55 års ålder.

Källa: SCB, www.scb.se

Stora skillnader i livskvalitet inom Europa

Befolkningen i Europa är i allmänhet nöjd med sin livssituation. På en skala mellan ett och tio hamnar genomsnittseuropén på sju. Men skillnaderna är mycket stora, både mellan och inom länderna. I huvudsak beror skillnaderna på inkomst och levnadsstandard. God hälsa rankas högt, över 80 procent av de tillfrågade anser att god hälsa är mycket viktigt. Men nära 30

procent säger att de inte har råd att gå till läkare. Det visar en undersökning om välbefinnande och livskvalitet som genomförts av Eurofound i samtliga EU:s medlemsländer samt i de tre kandidatländerna Kroatien, den före detta jugoslaviska republiken Makedonien och Turkiet samt Norge.

Källa: Eurofound, www.eurofound.eu

Ökad kommunalskatt i 91 kommuner

I år höjs kommunskatten i 91 kommuner. Höjningen beror till största delen på ökad landstings-skatt. Störst ökning får invånarna i Strängnäs, där den totala skattesatsen höjs med 1,55 procentenheter, tätt följt av Vingåker. Samtliga Norrbottenskommuner hamnar på listan över de kommuner som får störst skatthöjning.

Sänkt skatt får 18 kommuner, som mest med 0,25 procentenheter. Invånarna i nio av tio kommuner i Västmanlands län hör till dem som får lägre kommunalskatt i år.

Källa: SCB, www.scb.se

Kommuner med störst höjning av kommunalskatten

Kommun	Skattesats procent	Förändring procentenh.
Strängnäs	31,90	1,55
Vingåker	32,90	1,40
Arjeplog	32,68	0,98
Arvidsjaur	32,48	0,98
Boden	32,53	0,98
Gällivare	32,73	0,98
Haparanda	32,68	0,98
Jokkmokk	32,28	0,98
Kalix	32,73	0,98
Kiruna	33,23	0,98
Luleå	32,68	0,98
Pajala	32,88	0,98
Piteå	32,43	0,98
Älvsbyn	32,63	0,98
Övertorneå	32,98	0,98
Övertorneå	31,93	0,98

Hushållsnära tjänster beställs ofta av äldre

Från den 1 juli 2007 kan den som anlitar någon att utföra hushållstjänster ansöka om skattereduktion. Under andra halvåret 2007 användes den möjligheten av 46 000 personer. De fick i genomsnitt en reduktion av skatten med 2 600 kronor. En knapp tredjedel, eller 14 900 personer av dem som fått skattereduktion för hushållsnära tjänster, var över 64 år. Antalet kvinnor som medgivits skattereduktion var 26 000 och antalet män 20 000.

Källa: SCB, www.scb.se

Vägrafikbuller kan öka risken för hjärtinfarkt

Personer som bor i miljöer med mycket vägrafikbuller kan ha en ökad risk att drabbas av hjärtinfarkt jämfört med personer i miljöer med lägre exponering. Det visar en studie från Karolinska Institutet som genomförts i Stockholmsområdet.

Buller är ett stort och växande miljöproblem. Enligt Världshälsoorganisationen är cirka 40

procent av den europeiska befolkningen exponerad för vägrafikbuller överstigande 55 decibel dagtid. Det finns inga gränsvärden för vägrafikbuller inom EU, men i Sverige anges 55 decibel utomhus vid fasad som riktvärde för buller från vägrafik.

Källa: Karolinska Institutet, www.ki.se

Bedrägeri- och skadegörelsebrott ökade mest

Under 2008 anmäldes 1 372 000 brott, en ökning med fem procent jämfört med år 2007. Bedrägeri och skadegörelse står för den största ökningen medan bilbrott och fickstöldar visar den största minskningen. Nästan 40 procent

av de ökade bedrägerierna har skett via Internet och kontokort.

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ), www.bra.se

DEMOGRAFIDAGEN

Torsdag 14 maj 2009

Tema: Kristider

Plats: Karlavägen 100 i Stockholm

Heldagskonferensen arrangeras i samarbete med Svensk Demografisk Förening och Föreningen för Kommunal Statistik och Planering.

Frågor: demografi@scb.se eller tfn 08-506 941 87

Under förmiddagen presenteras bland annat SCB:s senaste befolkningsprognos. På eftermiddagen kan du välja en av tre inriktningar: prognos, regioner eller forskning.

Stora skillnader mellan länens befolkningstäthet

I Stockholms län är befolkningstätheten i särklass störst med 304 invånare per kvadratkilometer. Storstadslänen Skåne och Västra Götalands län har 110 respektive 65. Detta kan jämföras med de två glesbefolkaste länen Jämtlands och Norrbottens län med vardera 3. Länen norr om Dalälven har samtliga en befolkningstäthet lägre än riket. För hela riket är folkmängden 23 invånare per kvadratkilometer. Vilket i ett europeiskt sammanhang är glesbefolkat jämfört med Europas befolkningstäthet på 66 invånare per kvadratkilometer.

KARTAN VISAR en kombinerad yt- och befolkningsproportionerlig karta över Sverige där grått markerar den ytproportionerliga kartan, det vill säga så som vi är vana vid att se länen.

DE GRÖNFÄRGADE LÄNEN är i stället befolkningsproportionerliga. I län där befolkningstätheten ligger kring riksgenomsnittet, 23 invånare per kvadratkilometer är den yt- och befolkningsproportionerliga kartan lika stora. Detta gäller Kronobergs län tillsammans med Kalmar län som ligger nära rikets snitt. I län där den gröna ytan är större är befolkningstätheten större än riksgenomsnittet. Exempelvis skulle Stockholms läns yta behöva växa med motsvarande storlek i kartan för att befolkningen ska vara 23 invånare per kvadratkilometer.

DÄR DEN GRÅ YTAN är större är befolkningstätheten lägre. Norrbottens län skulle kunna minska till motsvarande yta i kartan och befolkningstätheten motsvarar ändå 23 invånare per kvadratkilometer.

Källa: SCB:s befolkningsstatistik 2008

Observera! Vid beräkning av befolkningstätheten (invånare/km²) sätts befolkningen den 31 december i relation till landarealen den 1 januari året därpå.

Läs mer om olika sätt att presentera statistik genom att använda karta på sid 14–15.

Befolkningstäthet

Kod	Län	Inv/km ²
01	Stockholms län	304
03	Uppsala län	40
04	Södermanlands län	44
05	Östergötlands län	40
06	Jönköpings län	32
07	Kronobergs län	22
08	Kalmar län	21
09	Gotlands län	18
10	Blekinge län	52
12	Skåne län	110
13	Hallands län	54
14	Västra Götalands län	65
17	Värmlands län	16
18	Örebro län	33
19	Västmanlands län	49
20	Dalarnas län	10
21	Gävleborgs län	15
22	Västernorrlands län	11
23	Jämtlands län	3
24	Västerbottens län	5
25	Norrbottens län	3